

Mimmu Sulkanen, Maarit Alasuutari & Lotta Saranko

LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI KORONAPANDEMIAN AIKANA

Osaraportti 2: Hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyt
koronapoikkeusaikana

JYU REPORTS 9

Mimmu Sulkanen, Maarit Alasuutari & Lotta Saranko

**LAPSIPERHEIDEN HYVINVOINTI
KORONAPANDEMIAN AIKANA**

**Osaraportti 2: Noin viisivuotiaiden hoito- ja varhais-
kasvatusjärjestelyt**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

JYVÄSKYLÄ 2021

**OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ**

Copyright © 2021, by University of Jyväskylä

Permanent link to this publication: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8859-3>

ISBN 978-951-39-8859-3 (PDF)

URN:ISBN:978-951-39-8859-3

ISSN 2737-0046

DOI: 10.17011/jyureports/2021/9

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International license (CC BY 4.0).

TIIVISTELMÄ

Mimmu Sulkanen, Maarit Alasuutari & Lotta Saranko. Lapsiperheiden hyvinvointi koronapandemian aikana. Osaraportti 2: Noin viisivuotiaiden hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyt.

Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, 2021, 53 s.

(JYU Reports,

ISSN 2737-0046, 9)

ISBN 978-951-39-8859-3 (PDF)

Tämä osaraportti esittelee Jyväskylän yliopiston yhteistyössä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa toteuttaman Varhaiskasvatus ja koronapandemia -hankkeen kyselytutkimuksen perusteella noin viisivuotiaiden lasten hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyitä vuoden 2020 aikana. Hanketta rahoittaa Jyväskylän yliopiston osalta Opetus ja kulttuuriministeriö. THL:n osalta rahoitus perustuu lisämäärärahaan, jonka eduskunta myönsi THL:lle koronaepidemian yhteiskunnallisten vaikutusten tutkimukseen. Kysely ajoittui vuosien 2020–2021 vaihteeseen, ja sen kohderyhmänä olivat 1.10.2014–30.9.2015 välisenä aikana syntyneiden lasten vanhemmat. Kyselyssä tarkasteltiin lasten hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyitä kolmessa aikapisteessä: tammikuussa 2020 ennen koronapoikkeusaikaa, huhtikuussa 2020 koronapoikkeusaikana sekä vastaushetkellä eli 16.11.2020–15.1.2021 välisenä aikana. Kuvailevien tunnuslukujen ja suorien jakaumien esittelyn lisäksi aineistoa analysoitiin ristiintaulukoinnin ja χ^2 -riippumattomuustestin avulla.

Sekä tammikuussa 2020 että vastaushetkellä enemmistö lapsista osallistui varhaiskasvatukseen kunnallisessa päiväkodissa viitenä päivänä viikossa. Useimmilla lapsista hoitojärjestelyt olivat samat tai lähes samat tammikuussa kuin vastaushetkellä. Erona saattoi olla esimerkiksi hoitopaikan muutos johon muutosta tai esiopetuksen aloittamisesta.

Kevään 2020 aikana Suomessa vallitsivat poikkeusolot ja hallitus suositeli vanhempia hoitamaan varhaiskasvatukseen lapsensa kotona 16.3.–13.5. välisenä aikana, mikäli se oli mahdollista. Varhaiskasvatuspaikat pidettiin kuitenkin auki, millä pyrittiin muun muassa takaamaan yhteiskunnan toiminnan kannalta kriittisillä aloilla työskentelevien vanhempien työssäkäynti. Hallituksen kotihoitosuositus näkyi tutkimuksessamme siten, että enemmistö lapsista jäi väliaikaisesti lyhyt- tai pitkäaikaiselle tauolle varhaiskasvatuksesta kevään

2020 poikkeusolojen aikana. Yhtäjaksoisen tauon pituus vaihteli suuresti yhdestä neljäänkymmeneen viikkoon keskiarvon ollessa hieman yli 10 viikkoa. Kolmanneksella lapsista ei hoitojärjestelyissä tehty minkäänlaisia muutoksia kevään 2020 poikkeusolojen aikana.

Tyypillisin melko tai erittäin tärkeäksi koettu syy varhaiskasvatuksessa jatkamiselle ilman taukoa poikkeusolojen aikaan oli vanhemman työ tai opiskelu. Muita tärkeäksi raportoituja seikkoja olivat varhaiskasvatuspaikan pysyminen auki, lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen, vanhemman oma halu lapsen käymiseen varhaiskasvatuksessa tavalliseen tapaan ja lapsen tarve aktiiviseen toimintaan.

Varhaiskasvatuksesta tilapäiselle tauolle jäämisen melko tai erittäin tärkeäksi syyksi raportointiin useimmin hallituksen antama suositus lapsen jäämisestä kotiin. Muita tyypillisiä syitä lapsen tauolle jäämiseen olivat vanhemman halu pitää lapsi turvassa kotona sekä varhaiskasvatuksesta annettu suositus lapsen kotiin jäämisestä.

Useat eri tekijät olivat yhteydessä siihen, jäikö lapsi tauolle varhaiskasvatuksesta vai jatkoiko hän siellä ilman taukoa. Päiväkodista jäätiin perhepäivähoitoa useammin tauolle. Sen sijaan palveluntarjoajien (kunnallinen vs. yksityinen) välillä ei ollut eroa siinä, kuinka moni palvelun piirissä olevista lapsista jäi tauolle. Lapset, joilla oli sisaruksia, jäivät useammin tauolle kuin lapset, joilla ei ollut sisaruksia. Vanhemman koulutus ja työ olivat yhteydessä lapsen tauolle jäämiseen siten, että ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset jäivät muita useammin tauolle. Sen sijaan ammattikoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapsille oli muita tyypillisempää jatkaa varhaiskasvatuksessa ilman taukoa. Lisäksi työttömien ja enimmäkseen tai ainoastaan etänä työskentelevien vanhempien lapset jäivät useammin tauolle kuin työpaikallaan työskentelevien vanhempien lapset.

Kunnan koronavirustartuntojen ilmaantuvuus oli yhteydessä lapsen jäämiseen tauolle varhaiskasvatuksesta siten, että ilmaantuvuusluvun ollessa 25 tai yli, jäivät lapset muita useammin tauolle varhaiskasvatuksesta. Sen sijaan 10–24 ilmaantuvuusluvun kunnissa jatkettiin muita useammin varhaiskasvatuksessa ilman taukoa. Alle 10 ilmaantuvuusluku ei ollut tilastollisesti merkittävästi yhteydessä siihen, jäikö lapsi tauolle varhaiskasvatuksesta vai ei. Myöskään vanhemman arvio omasta ja lapsensa terveydentilasta tai lapsen tuentarpeisuus eivät olleet yhteydessä siihen, jäikö lapsi tauolle varhaiskasvatuksesta vai ei.

Kaikkiaan tutkimuksen kohdelapsilla oli vuoden 2020 aikana 10 erilaista hoitopolkua, kun tarkastelussa huomioitiin tammikuun ja vastaushetken osalta ainoastaan se, oliko lapsi varhaiskasvatuksen piirissä vai ei ja huhtikuun osalta varhaiskasvatuksesta tauolle jääminen, varhaiskasvatuksessa jatkaminen tai kotihoidossa oleminen. Yleisin hoitopolku oli osallistua varhaiskasvatukseen tammikuussa, jäädä sieltä tauolle poikkeusolojen aikaan ja osallistua jälleen varhaiskasvatukseen vastaushetkellä.

ABSTRACT

Mimmu Sulkanen, Maarit Alasuutari & Lotta Saranko. The wellbeing of families during the COVID-19 pandemic. Sub-report 2: Childcare and early childhood education and care arrangements for five-year-old children.

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2021, 53 s.

(JYU Reports,

ISSN 2737-0046, 9)

ISBN 978-951-39-8859-3 (PDF)

Based on the survey results of the *Early Childhood Education and Care and the COVID-19 Pandemic* project, implemented by the University of Jyväskylä in cooperation with the Finnish Institute for Health and Welfare (THL), this sub-report describes the childcare and early childhood education and care (ECEC) arrangements for approximately five-year-old children in 2020. The project funding for the University of Jyväskylä comes from the Ministry of Education and Culture. For THL, the funding is based on a supplementary appropriation granted by the Parliament of Finland for research on the social impacts of the coronavirus epidemic. The survey was carried out at the turn of 2020 and 2021, and its target group comprised parents of children born between 1 October 2014 and 30 September 2015. The survey focused on the arrangement of childcare and participation in ECEC at three different points of time: in January 2020 before the exceptional circumstances due to the coronavirus pandemic, in April 2020 during the pandemic, and at the time of responding to the survey, that is, between 16 November 2020 and 15 January 2021. In addition to presenting descriptive statistics and frequency distributions, the data were analysed using cross-tabulation and the Chi-square test of independence.

Both in January 2020 and at the time of responding, most of the children participated in ECEC at a municipal ECEC centre five days a week. For most of them, the care arrangements were similar or nearly similar in January and at the time of responding. Possible changes in ECEC setting could be related to, for example, relocation or the start of pre-primary education.

Because of Finland's lockdown in spring 2020, the Finnish Government recommended that parents look after their children of ECEC age at home be-

tween 16 March and 13 May, if possible. However, the early childhood education and care settings remained open to, for example, ensure that parents employed in fields critical for the operation of society could continue to work. The home-care recommendation of the Government was visible in our survey so that the majority of children had a temporary, short- or long-term break from ECEC services during the lockdown of spring 2020. The length of an uninterrupted break varied considerably – from 1 to 40 weeks, the average being slightly over 10 weeks. No changes were made to the care arrangements of a third of the children during the spring 2020 lockdown.

Various reasons were reported as fairly or very important for continuing in ECEC without a break during the lockdown. The most typical of these reasons was parents' work or studies. Other reasons reported as important were that the ECEC setting remained open, parents wanted to support the child's growth and learning, parents wanted the child to attend ECEC as usual, and children were keen to participate in various activities.

The respondents mostly reported the Government's recommendation for children to stay at home as a fairly or very important reason for taking a temporary break from ECEC. Other typical reasons for temporary breaks were parents' desire to keep their children safe at home, as well as the recommendation by ECEC providers for children to stay at home.

Various factors determined whether a child would have a break from ECEC or continue uninterrupted. Breaks from ECEC centres were more common than those from family day care. Between municipal and private service providers, instead, there were no differences in this respect. Children with siblings remained at home more often than those with no siblings. Parents' education and work had an impact on children interrupting ECEC: the children of parents with a higher university degree remained more often in home care. Children whose parents had completed a vocational qualification, instead, more typically continued in ECEC with no break. In addition, the children of unemployed parents and parents working mainly or only remotely more often had a break from ECEC than children whose parents worked at the workplace.

The incidence of COVID-19 infections in a municipality was connected to children's breaks from ECEC: when the incidence rate was 25 or higher per 100,000 persons, children more often had a break. In municipalities with an incidence rate of 10–24, instead, children more often continued in ECEC without a break. An incidence rate lower than 10 had no statistical significance in this respect. Furthermore, the parents' estimate of their own health,

their child's health, or of the child's support needs was not related to whether or not the child continued uninterrupted in ECEC.

Altogether, the children included in the survey had 10 different child-care pathways during 2020. In the analysis for January and the time of responding, we only considered whether a child participated in ECEC, and for April whether ECEC was interrupted/continued or whether the child was looked after at home. The most common childcare pathway was to participate in ECEC in January, take a break during the lockdown, and again participate in ECEC at the time of responding.

Sisällys

KIITOKSET	11
1 JOHDANTO.....	12
2 VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS	15
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	18
4 VARHAISKASVATUS- JA HOITOJÄRJESTELYT	20
5 YHTEENVETO	46
Lähteet.....	49
LIITETAULUKOT	52
Kirjoittajat.....	53

KIITOKSET

Tässä esiteltävä kyselytutkimus on toteutettu Jyväskylän yliopiston ja Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) yhteistyönä. Jyväskylän yliopiston osalta tutkimuksen on mahdollistanut Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämä erityisavustus (OKM/481/520/2020). THL:n osalta rahoitus perustuu lisämäärärahaan, jonka eduskunta myönsi THL:lle koronaepidemian yhteiskunnallisten vaikutusten tutkimukseen. Kiitämme molempia organisaatioita ja Jyväskylän yliopistoa tutkimuksen mahdollistamisesta. Lämmin kiitos myös kaikille kyselyyn vastanneille vanhemmille, jotka antoivat aikaansa ja auttoivat keräämään tietoa lapsiperheiden arjesta ja hyvinvoinnista poikkeuksellisena aikana.

Hankkeen tutkimusryhmä
*Maarit Alasuutari, Lotta Saranko, Mimmu Sulkanen (Jyväskylän yliopisto),
Johanna Lammi-Taskula & Johanna Närvi (THL)*

1 JOHDANTO

Tämä raportti on toinen osa Jyväskylän yliopiston Varhaiskasvatus ja koronapandemia -tutkimushankkeen noin viisivuotiaiden lasten vanhemmille suunnatun kyselytutkimuksen tuloksia esittelevää osaraporttien sarjaa (ks. ensimmäinen osaraportti Sulkanen ym. 2021). Tässä osaraportissa tarkastellaan 5-6 -vuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen ja hoidon järjestelyitä tammikuussa 2020 ennen koronapoikkeusaikaa, koronapoikkeusaikana keväällä 2020 sekä vastaushetkellä marras-joulukuussa 2020 tai tammikuussa 2021. Jyväskylän yliopiston osalta tutkimusta rahoittaa Opetus- ja kulttuuriministeriö. Kyselytutkimus on toteutettu yhteistyössä Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kanssa, joka toteuttaa tätä tutkimusta valtion lisätalousarviossa Covid 19 -tutkimukseen osoitetun, THL:n koordinoiman rahoituksen turvin.

Koronapoikkeusajalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa 16.3.-13.5.2020 välistä ajanjaksoa¹, jolloin globaaliksi pandemiaksi levinneen SARS-CoV-2 -viruksen - julkisessa keskustelussa sittemmin lyhyesti ilmaistuna koronavirus - vuoksi Suomessa julistettiin ensikertaa sodan jälkeisessä historiassa poikkeusolot. Varhaiskasvatuspalveluiden osalta hallitus suositteli kyseisen ajanjakson aikana, että perheet pyrkisivät järjestämään lasten hoidon kotona varhaiskasvatuksen sijaan, mikäli se vain oli perheille mahdollista. Lisäksi koulut siirtyivät etäopetukseen (STM 140/2020). Suomessa annetut muut kansallisen tason suositukset koskivat muun muassa matkustamista, etätöiden painottamista ja muiden ihmisten tapaamisten rajoittamista yleisesti. Tapausrajaukset koskivat erityisesti koronaviruksen kannalta olennaisia riskiryhmiä, kuten ikäihmisiä. Nämä suositukset lasten kotihoitoon siirtämisestä

¹ Poikkeusolot päättyivät 16.6.2020, mutta varhaiskasvatusta koskevat rajoitukset poistuivat tätä aiemmin jo 13.5.

yhdessä muiden suositusten ja asetettujen rajoitusten kanssa vaikuttivat merkittävästi lapsiperheiden ja lasten arkeen samoin kuin vanhempien työn ja perheen yhteensovittamiseen poikkeusolojen aikana. Lisäksi esimerkiksi tapaamisrajoitukset rajoittivat perheiden mahdollisuutta hyödyntää mahdollista tukiverkostoaan lasten hoidon järjestämisessä.

Lasten kotihoitosuosituksesta huolimatta hallitus pyrki takaamaan yhteiskunnan kriittisten alojen henkilöstön lasten pääsyn varhaiskasvatukseen ja siten vanhempien työssäkäynnin. Tätä tavoitellen hallitus linjasi, että varhaiskasvatuksen toimintayksiköt ja niiden yhteydessä järjestettävä esiopetus tuli pitää toiminnassa. Samalla kunnat vapautettiin varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaisesta varhaiskasvatuksen ja perusopetuslain mukaisen esiopetuksen (628/1998) järjestämisvastuusta tietyin reunaehdoin, mikäli vanhempien tai huoltajien oli mahdollista järjestää lapsen hoito kotona (Valtioneuvosto, 2020a; Valtioneuvosto, 2020b; Valtioneuvoston asetus 191/2020).

Koska perheitä ei kuitenkaan varsinaisesti kielletty viemästä lastaan varhaiskasvatukseen, päätös kotiin jäämisestä tai varhaiskasvatukseen osallistumisesta jäi lopulta vanhemman vastuulle. Tehdyt tutkimukset ovat osoittaneet lasten osallistumisen varhaiskasvatukseen laskeneen huomattavasti koronapoikkeusaikana, eli lasten jääneen tuolloin kotiin (Saranko, Alasuutari & Sulkanen 2021; Kyllönen ym. 2020). Tässä raportissa kiinnostuksen kohteena on erityisesti vanhempien päätös lapsensa jäämisestä kotiin tai osallistumisesta varhaiskasvatukseen koronapoikkeusaikana. Tarkastelemme, millaisia ratkaisuja vanhemmat tekivät koronapoikkeusaikana lapsensa hoidon ja varhaiskasvatuksen suhteen ja millaisia perusteluja he tekemilleen ratkaisuille antavat.

Vuosi 2020 sai kansalaisten keskuudessa nimityksen ”koronavuosi”, sillä erilaiset valtakunnalliset ja paikalliset rajoitukset sekä suositukset jatkuivat maaliskuun poikkeusoloista vuoden loppuun asti seuraten kulloistakin epidemiatilannetta. Tämän vuoksi selvitämme tässä raportissa lisäksi, millaisia muutoksia perheiden lasten hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyissä tapahtui kokonaisuudessaan vuoden 2020 aikana.

Raportti etenee viisi- ja kuusivuotiaiden varhaiskasvatusta käsittelevien taustalukujen ja aineiston lyhyen kuvauksen kautta tuloslukuun. Tulosluku esittelee lapsen hoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelyitä aikajärjestyksessä alkaen tammikuusta 2020. Huhtikuun 2020 ja vastaushetken järjestelyiden

tarkastelun jälkeen kiinnitämme huomion vielä lopuksi lasten hoidon ja varhaiskasvatuksen polkuihin vuoden 2020 aikana eli siihen, miten lasten hoidon järjestelyt vaihtelivat vuoden 2020 aikana.

2 VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Tutkimuksemme kohderyhmänä olevat lapset olivat vastaushetkellä iältään viisi- ja kuusivuotiaita. Näin ollen he olivat kevään 2020 koronapoikkeusajankana 4–5-vuotiaita. Viisivuotiaiden varhaiskasvatus on ollut esillä yhteiskunnassa useamman vuoden, sillä sitä on kehitetty ja kehitetään erilaisin valtakunnallisina kokeiluina. Seuraavaksi tarkastelemme kansallisella tasolla näitä viisivuotiaiden varhaiskasvatukseen liittyviä näkökulmia sekä viisivuotiaiden osallistumista varhaiskasvatukseen. Tämän jälkeen tarkastelemme lyhyesti esiopetusta, joka on lapsille perusopetusta edeltävänä vuotena, eli tyypillisesti kuusivuotiaana, järjestettävää perusopetuslaissa säädettyä velvoittavaa maksutonta opetusta, sekä lapsen esiopetusvuoden hoitojärjestelyjen kokonaisuutta.

Viisivuotiaiden varhaiskasvatus

Suomessa lähes 91 prosenttia viisivuotiaista osallistui varhaiskasvatukseen vuonna 2019 (THL 2020). Viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen osallistumisaste on noussut vuosien aikana, sillä esimerkiksi vuonna 2015 osuus oli 83 % ja vuoden 2017 lopussa 86 % (THL 2018). Osallistumisastetta on pyritty kasvattamaan entisestään esimerkiksi hallituksen vuonna 2018 käynnistämän viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun avulla (Siippainen ym. 2019; 2020). Lisäksi elokuussa 2021 käynnistyy kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021).

Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun tavoitteena on ollut muun muassa lisätä viisivuotiaiden lasten ja heidän sisarustensa osallistumista varhaiskasvatukseen sekä vahvistaa koulutuksellista tasa-arvoa Suomessa (Siippainen ym. 2019; 2020). Kokeiluun osallistuvissa kunnissa viisivuotiailla lapsilla on mahdollisuus osallistua 20 tuntia viikossa varhaiskasvatukseen maksutta. Kokeilu on toteutettu kolmena peräkkäisenä lukuvuotena, joista viimeisin päättyy heinäkuun 2021 lopussa (Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 10.3.2020). Kokeiluun on osallistunut ensimmäisenä vuotena yhteensä 19 kuntaa ja toisena sekä kolmantena vuotena 26 kuntaa. Tämän tutkimuksen vastaajien asuinkunnista kahdeksan oli sellaisia, jotka osallistuvat vuonna 2020–2021 ja kymmenen vuonna 2019–2020 viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeiluun. Yhteensä viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilukunnissa asui keväällä 2020 35,7 prosenttia ja syksyllä 2020 36 prosenttia kyselymme kaikista lapsista. Ikänsä puolesta kokeilun piiriin kuului keväällä 2020 noin kymmenesosa² ja syksyllä 2020 neljäsosa³ tutkimukseen osallistuneista lapsista. Tämä on voinut osaltaan vaikuttaa näiden lasten varhaiskasvatukseen osallistumiseen keväällä 2020 ja vastaushetkellä loppuvuodesta 2020.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksut määräytyvät kunnallisissa varhaiskasvatuspalveluissa perheen bruttotulojen sekä perhekoon ja lapselle varatun varhaiskasvatusajan mukaisesti. Suurimmillaan kuukausittainen asiakasmaksu voi olla 290 euroa ensimmäisen lapsen osalta, ja sitä peritään korkeintaan 11 kuukaudelta vuodessa. Jos perheessä on muita lapsia, jotka osallistuvat varhaiskasvatukseen, on maksu nuorimman lapsen osalta korkein ja muiden lasten osalta maksuissa huomioidaan sisarusalennukset. (Siippainen ym. 2020.) Maksuttomuuskokeilun piiriin kuuluvissa kunnissa viisivuotiaiden lasten asiakasmaksujen laskutuksesta on useimmiten vähennetty 20 tunnin maksuosuus viikossa tai 80 tunnin maksuosuus kuukaudessa (emt.). Kokeilun ensimmäisen ja toisen vaiheen tulokset ovat osoittaneet maksuttomuuskokeilun lisäävän viisivuotiaiden osallistumista varhaiskasvatukseen, kun osallistumisasteita on verrattu kokeilu- ja verrokkikunnissa (Siippainen ym. 2019; 2020). Kokeilussa

² Vuonna 2014 syntyneet lapset, jotka asuivat kokeilukunnan alueella syksyllä 2021 $n = 156$, 9,7 %. Tämän luvun osalta on huomioitava, ettei kyselyn perusteella ole varmuutta siitä, että nämä lapset olisivat asuneet samassa kokeilukunnassa keväällä 2020, jolloin he olisivat voineet osallistua kokeiluun.

³ Vuonna 2015 syntyneet lapset, jotka asuvat kokeilukunnan alueella syksyllä 2021 $n = 416$, 26,0 %

on myös havaittu nelivuotiaiden osallistumisprosentin kasvaneen, mutta tätä nuorempien osalta ei tilastollisesti merkitsevää kasvua ollut (Siippainen ym. 2020).

Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen lisäksi osa viisivuotiasta pääsee osallistumaan syksyllä 2021 alkavaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluun eli aloittamaan esiopetuksen jo viisivuotiaina. Jo nykyisin viisivuotiaiden varhaiskasvatuksesta käytetään monin paikoin Suomessa käsitettä ”viskari”, joka viittaa vahvasti kuusivuotiaiden esiopetuksesta käytettävään puhekieliseen termiin ”eskari”. Tämä viittaussuhde osoittaa sen, että jo ennen kaksivuotisen esiopetuksen kokeilua, viisivuotiaiden varhaiskasvatusta on saatettu pitää omana erityisenä vaiheenaan varhaiskasvatuspolulla, eräänlaisena esiopetuksen esiopetuksena. Kyselyn toteuttamisen aikaan kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu ei kuitenkaan vielä ollut käynnissä eikä esillä julkisessa keskustelussa.

Esiopetus

Esiopetus on lapsille oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna järjestettyä opetusta, josta säädetään perusopetuslaissa. Tyypillisesti lapset ovat kuusivuotiaita osallistuessaan esiopetukseen, mutta esiopetukseen voivat osallistua myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevat lapset tilanteesta riippuen jo viisivuotiaina. Esiopetus on velvoittavaa, eli jokaisen lapsen on perusopetuslain mukaan osallistuttava esiopetukseen tai muuhun esiopetuksen tavoitteet saavuttavaan toimintaan. Huoltajien tehtävänä on huolehtia, että tämä vaade toteutuu. (PoL 26 a §)

Esiopetusta voidaan järjestää koulujen tai varhaiskasvatuspaikkojen, kuten päiväkotien, yhteydessä. Esiopetusta järjestäessä kuntien tulee taata opetukseen osallistuville lapsille mahdollisuus käyttää varhaiskasvatuspalveluita (PoL 6 §). Se, miten nämä erilaiset esiopetusta täydentävät varhaiskasvatuspalvelut toteutetaan, vaihtelee suuresti kuntien välillä sekä kuntien sisällä (Kauppinen & Alasuutari 2019). Kauppisen ja Alasuutarin (2019) tutkimus osoitti kunnissa olevan käytössä lukuisia erilaisia esiopetusikäisten opetuksen ja hoidon palvelukokonaisuuksia. Esimerkiksi lapsen ennen esiopetuksen alkamista ja sen jälkeen tarvitsemat palvelut voi olla järjestetty useammassa eri ryhmässä tai myös fyysisesti eri paikoissa.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen toteutus ja vastaajat on kuvattu tarkemmin Varhaiskasvatus ja koronapandemia -hankkeen ensimmäisessä osaraportissa ”Lapsiperheiden hyvinvointi koronapandemian aikana. Osaraportti 1: Aineistonkeruu, metodit ja vastaajat” (Sulkanen ym. 2021). Tästä johtuen kuvaamme tässä kyselyn toteutusta vain lyhyesti.

Osaraportissa tarkasteltava aineisto kerättiin 1.10.2014–30.9.2015 välisenä aikana syntyneiden lasten vanhemmilta verkko- ja paperikyselynä loppuvuodesta 2020. Kutsu osallistua kyselyyn lähetettiin yhteensä 8836 vanhemmalle eri puolilla Suomea. Kyselyyn vastasi marraskuun 2020 ja tammikuun 2021 välisenä aikana 1850 vanhempaa 1603 lapselta. Kyselyn kohderyhmänä olevat lapset olivat vastaushetkellä 5–6-vuotiaita. Näin ollen he olivat tammikuussa ja keväällä 2020 4–5-vuotiaita. Näistä lapsista käytetään tässä raportissa nimitystä noin viisivuotias.

Kyselyyn vastasi lapselta joko yksi tai molemmat vanhemmista. Tässä osaraportissa tuloksia tarkastellaan pääasiassa lapsikohtaisen aineiston avulla, johon on valittu kunkin lapsen osalta vain yhden vanhemman vastaukset. Lapsikohtaiseen aineistoon on valittu äitien vastaukset niiltä lapsilta, joilla kyselyyn vastasivat molemmat vanhemmat. Tähän ratkaisuun päädyttiin olettaen, että vanhempien vastaukset koskien lapsen hoitojärjestelyitä eivät eroa vanhempien kesken.

Aineiston analyysit toteutettiin SPSS 26.0 -ohjelmistolla. Tuloksia tarkasteltiin suorien jakaumien ja kuvailevien tunnuslukujen avulla. Vastausten jakautumista eri ryhmissä tarkasteltiin pääasiassa ristiintaulukoinnin ja χ^2 -riippumattomuustestin avulla. Tilastollisesti merkitsevien riippuvuuksien tulkinnaassa käytettiin vastaajien sarakeprosenttiosuuksia sekä sovitettuja standar-

doituja jäännöksiä, jotka osoittavat, missä taulukon solussa havaittu ja odotettu frekvenssi poikkeavat toisistaan tilastollisesti merkitsevästi. Raja-arvona sovitettujen standardoitujen jäännösten tarkastelussa käytetään arvoa $|2|$. Jos sovitettu standardoitu jäännös on yli kahden, on kyseisen solun muuttujajhdistelmä odotettua tyypillisempi. Vastaavasti, kun sovitettu standardoitu jäännös jää alle -2 , on tarkasteltavan solun muuttujajhdistelmä odotettua epätypillisempi. Tulosten esittämisessä nämä solut on selkeyden vuoksi korostettu harmaalla taustavärillä. Analyysin joissakin ryhmävertailuissa eroja tarkasteltiin myös joko parametrisella riippumattomien otosten t -testillä tai parametrittömällä Mann Whitney U -testillä. Tilastollisen merkitsevyyden raja-arvona pidettiin $p < ,05$.

4 VARHAISKASVATUS- JA HOITOJÄRJESTELYT

Kyselyssä tiedusteltiin noin viisivuotiaiden lasten varhaiskasvatus- ja hoitojärjestelyitä ennen koronapoikkeusaikaa tammikuussa 2020, koronapoikkeusaikana keväällä 2020 ja vastaushetkellä. Koronapoikkeusajalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa 16.3.–13.5.2020 välistä ajanjaksoa, jolloin varhaiskasvatuksen järjestämiseen kohdentui rajoitustoimenpiteitä ja –suosituksia. Kyseisenä aikana yhteiskunnassa vallitsivat myös laajemmin koronapandemiasta johtuvat poikkeusolot⁴. Poikkeusolot tarkoittivat muun muassa ravintoloiden ja harrastuspaikkojen sulkeutumista sekä koulujen ja varhaiskasvatuksen siirtymistä poikkeusjärjestelyihin. Lisäksi monet vanhemmat, joilla siihen oli mahdollisuus, siirtyivät suositusten mukaisesti etätyöskentelyyn.

Seuraavaksi tarkastellaan aikajärjestyksessä, millaisia hoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelyjä lapsilla oli vuoden 2020 aikana. Aluksi tarkastellaan, millaisia järjestelyjä lapsilla oli tammikuussa 2020, kun koronapandemiaa ei vielä ollut. Tammikuun jälkeen selvitetään kevään 2020 koronapoikkeusajan tilannetta, miten noin viisivuotiaiden hoito- ja varhaiskasvatus oli järjestetty huhtikuussa 2020 ja millaisia muutoksia siinä tapahtui aiempaan verrattuna. Lopuksi käydään läpi lasten hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyitä kyselyn vastaushetkellä eli vuoden 2020 marraskuussa, joulukuussa tai vuoden 2021 tammikuussa. Vastaushetken tarkastelussa erotetaan omiin alalukuihinsa esiopetusikäiset eli kuusivuotiaat lapset ja tätä nuoremmat lapset. Rajaus tehdään lapsen syntymäajan mukaan lasketun iän perusteella, vaikka vanhempi

⁴ Yhteiskunnan poikkeusolot päättyivät tarkastelujaksoamme myöhemmin 16.6.2020

ei olisi ilmoittanut kuusivuotiaan lapsensa osallistuvan esiopetukseen tai viisivuotiaan olisi ilmoitettu osallistuvan esiopetukseen. Kiinnostuksen kohteena ovat hoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelyiden lisäksi niissä tapahtuneet muutokset sekä vanhempien raportoimat syyt järjestelyille.

Varhaiskasvatus- ja hoitojärjestelyt tammikuussa 2020

Vanhemmilta tiedusteltiin, miten noin viisivuotiaan lapsen varhaiskasvatus ja hoito oli järjestetty ennen kevään 2020 koronapoikkeusaikaa tammikuussa 2020. Huomioitavaa on, että tuona ajankohtana osa tarkastelun kohteena olevista lapsista oli vielä nelivuotiaita ja osa viisivuotiaita.

Enemmistö lapsista (94,0 %) oli varhaiskasvatuksen piirissä tammikuussa 2020. Lisäksi kotihoidossa olevista lapsista kaksi viidestä osallistui johonkin avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan⁵ kuten seurakunnan, kunnan tai yksityisen tahon järjestämään kerhotoimintaan (taulukko 1). Myös pieni osa varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista osallistui johonkin avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan⁶.

⁵ Avoimeen varhaiskasvatukseen osallistumista kysyttiin kysymyksellä: ”Osallistuuko noin 5-vuotias lapsesi tällä hetkellä johonkin avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan (esim. leikki puisto, perhekerho, seurakunnan kerho)?”. Kysymyksellä ei saada tietoa siitä, millaiseen toimintaan lapsi osallistuu. Avoimen varhaiskasvatuksen palveluiden variaatio on suuri (ks. esim. Fjällström 2018; Sulkanen ym. 2021) mm. vanhemman ja lapsen yhteisistä yksittäisistä perhekahvilakäynneistä säännölliseen useampana päivänä viikossa toistuvaan kerhotoimintaan, johon lapsi osallistuu ilman vanhempaansa.

⁶ Tulosta tulee tulkita varauksella, sillä tietoa avoimeen varhaiskasvatukseen osallistumisesta tammikuussa ei kysytty suoraan, vaan muuttujan muodostamisessa käytettiin suljetuista kysymyksistä saatuja tietoja lapsen osallistumisesta avoimeen varhaiskasvatukseen vastaushetkellä, tietoa lapsen hoitojärjestelyjen muutoksista vuoden aikana tai niiden erilaisuudesta tammikuun ja vastaushetken välillä sekä vanhempien avoimessa vastauksessa antamia tietoja lapsen tammikuun 2020 hoitojärjestelyistä.

Taulukko 1. Noin viisivuotiaan osallistuminen varhaiskasvatukseen ja avoimeen varhaiskasvatukseen tammikuussa 2020

	Kotihoidossa ^a		Varhaiskasvatuk- sen piirissä ^b		Yhteensä	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Ei osallistu avoimeen varhaiskasvatukseen	58	60,4	1433	95,3	1491	92,7
Osallistuu avoimeen varhaiskasvatukseen	38	39,6	70	4,7	108	7,3
Yhteensä	96	100	1503	100	1599	100

^a Vanhemman/vanhempien, palkattoman tai palkatun hoitajan hoidossa kotona tai kodin ulkopuolella

^b Kunnallinen/yksityinen päiväkotito, ryhmäperhepäivähoito tai perhepäivähoito osa- tai kokoaikaisesti

Alle neljä prosenttia (3,7 %) lapsista oli ainoastaan kotihoidossa osallistumatta mihinkään varhaiskasvatustoimintaan. Näistä tammikuussa ainoastaan kotona hoidetuista noin viisivuotiaista lapsista suurin osa ($n = 39$, 67,2 %) asui vastaushetkellä yhdessä vähintään yhden 0–4-vuotiaan sisaruksen kanssa, mikä voi tarkoittaa sitä, että viisivuotiasta saatettiin hoitaa tammikuussa kotona kotihoidon tuella yhtä aikaa pienemmän sisaruksen kanssa.

Suurin osa lapsista oli kunnallisessa päiväkodissa, kun huomioon otettiin kaikki lapsen hoidon järjestämiseen käytetyt hoitomuodot (taulukko 2). Toiseksi useimmin lasta hoiti joko ainoastaan tai muiden hoitomuotojen lisäksi vanhempi tai vanhemmat kotona. Kolmanneksi yleisin hoitomuoto oli yksityinen päiväkotito. Vain muutamaa lasta hoiti palkattu hoitaja kotona tai kodin ulkopuolella ja vain muutama lapsi oli yksityisessä ryhmäperhepäivähoitossa.

Taulukko 2. Noin viisivuotiaan hoitomuodot tammikuussa 2020
($N = 1593$; Lapselle voi olla valittuna useampia hoitomuotoja.)

Hoito-/varhaiskasvatusmuoto	<i>n</i>	%
Jompikumpi tai molemmat vanhemmat	338	21,2
Palkaton hoitaja kotona tai kodin ulkopuolella (esim. isovanhempi)	40	2,5
Palkattu hoitaja kotona tai kodin ulkopuolella (esim. aupair)	3	0,2
Kunnallinen päiväkotito	1025	64,3
Kunnallinen perhepäivähoito	47	2,9
Kunnallinen ryhmäperhepäivähoito	12	0,8
Yksityinen päiväkotito	324	20,3
Yksityinen perhepäivähoito	17	1,1
Yksityinen ryhmäperhepäivähoito	2	0,1
Avoin varhaiskasvatus (esim. leikkipuisto, perhekerho, seurakunnan kerho)	109	8,7

Enemmistölle lapsista (79,2 %) oli ilmoitettu ainoastaan yksi hoitomuoto. Vajaalla viidesosalla (18,0 %) hoitomuotoja oli kaksi ja vajaalla kolmella prosentilla (2,8 %) kolme tai useampia. Enimmillään lapsella ilmoitettiin olevan neljä erilaista hoitomuotoa.

Erilaisia kahden hoitomuodon yhdistelmiä raportoitiin yhteensä 20 erilaista. Näistä yleisin oli vanhempien hoito kotona ja kunnallinen päiväkotito (7,1 % kaikista lapsista), toiseksi yleisin vanhempien hoito kotona ja avoin varhaiskasvatus (3,0 % kaikista lapsista) ja kolmanneksi yleisin vanhempien hoito ja yksityinen päiväkotito (2,1 % kaikista lapsista). Neljänneksi yleisin yhdistelmä oli kunnallinen päiväkotito ja avoin varhaiskasvatus (1,8 % kaikista lapsista).

Erilaisia kolmen hoitomuodon yhdistelmiä raportoitiin 12 erilaista, joista yleisin yhdistelmä oli vanhempien hoito, palkattoman hoitajan hoito kotona tai kodin ulkopuolella ja kunnallinen päiväkotito (0,9 % kaikista lapsista) ja toiseksi yleisin vanhempien hoito, kunnallinen päiväkotito ja avoin varhaiskasvatus (0,8 % kaikista lapsista). Muita kolmen hoitomuodon yhdistelmiä oli vain yksittäisillä lapsilla. Neljän hoitomuodon yhdistelmiä raportoitiin kolme erilaista, joista kukin yksittäisellä lapsella.

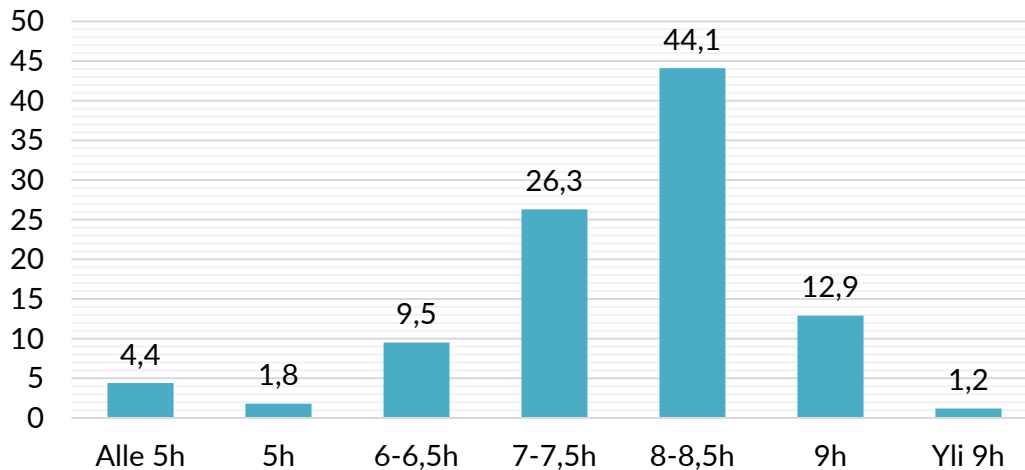
Varhaiskasvatus tammikuussa 2020

Enemmistö (94 %) noin viisivuotiaista osallistui tammikuussa 2020 varhaiskasvatukseen joko osa- tai kokoaikaisesti. Kunnalliseen varhaiskasvatukseen osallistuminen oli yleisempää kuin yksityiseen varhaiskasvatukseen osallistuminen (taulukko 3). Varhaiskasvatus päiväkodissa puolestaan oli yleisempää kuin perhepäivä- tai ryhmäperhepäivähoito palveluntarjoajasta huolimatta.

Taulukko 3. Noin viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen muodot tammikuussa 2020 (N = 1417)

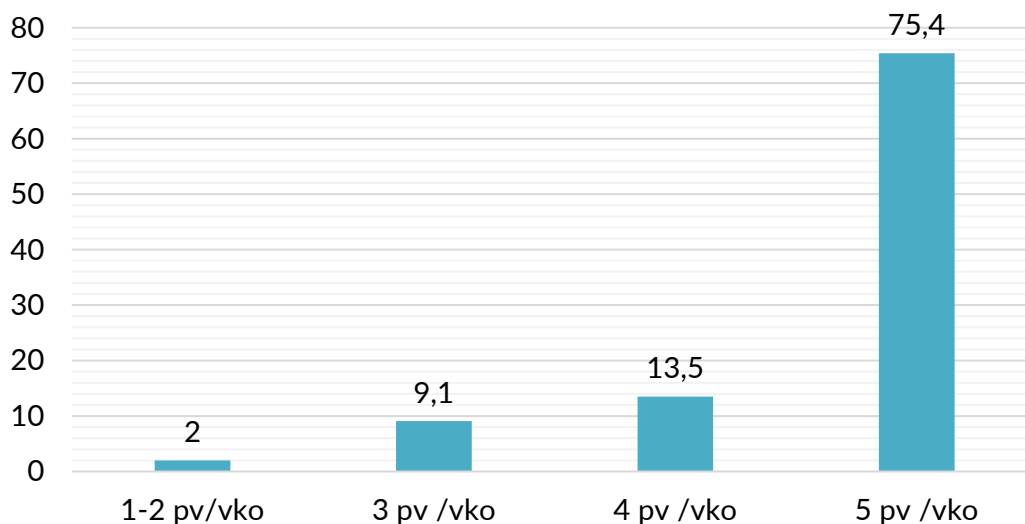
Varhaiskasvatuksen muoto	Noin viisivuotiaat lapset	
	n	%
Kunnallinen	1074	75,8
Yksityinen	343	24,2
Päiväkotito	1340	94,6
Perhepäivähoito	77	5,4
Yksityinen perhepäivähoito	19	5,5
Yksityinen päiväkotito	324	94,5
Kunnallinen perhepäivähoito	58	5,4
Kunnallinen päiväkotito	1016	94,6

Noin viisivuotiaiden keskimääräinen päivittäinen varhaiskasvatusaika tammikuussa 2020 vaihteli 2 ja 10,5 tunnin välillä keskiarvon ollessa 7,5 tuntia (kh 1,2). Noin seitsemäsosalla lapsista varhaiskasvatusaika oli 9 tuntia tai enemmän ja hyvin pienellä osalla alle 6 tuntia (kuvio 1).

Kuvio 1. Noin viisivuotiaiden päivittäinen varhaiskasvatusaika tammikuussa 2020 (%; N = 1490)

Suurin osa varhaiskasvatuksen piirissä olevista noin viisivuotiaista osallistui varhaiskasvatukseen viitenä päivänä viikossa (kuvio 2). Noin seitsemäsosa osallistui varhaiskasvatukseen neljänä päivänä viikossa. Varhaiskasvatukseen osallistuminen alle neljänä päivänä viikossa oli tätä harvinaisempaa.

Kuvio 2. Noin viisivuotiaiden varhaiskasvatuspäivien määrä viikossa tammikuussa 2020 (%; N = 1495)

Vajaa viisi prosenttia (4,3 %) varhaiskasvatukseen osallistuvista lapsista oli vuorohoidossa eli arkisin klo 18–06 välillä ja/tai viikonloppuna tammikuussa 2020.

Varhaiskasvatus- ja hoitojärjestelyt koronapoikkeusaikana keväällä 2020

Kevään koronapoikkeusajalla tarkoitetaan tässä tutkimuksessa 16.3.–13.5.2020⁷ välistä ajanjaksoa, jolloin varhaiskasvatuksen järjestämiseen kohdentui rajoitustoimenpiteitä. Koronavirustartuntojen määrät vaihtelivat keväällä valtakunnallisesti paljon. Seuraavaksi tarkastellaan ensin tartuntatilannetta tutkimuskunnissa huhtikuun kahden viimeisen viikon aikana ja sen jälkeen lasten hoidon ja varhaiskasvatuksen järjestelyissä keväällä 2020 tapahtuneita muutoksia.

Tutkimukseen osallistuneista lapsista enemmistö (66,7 %) asui kunnissa, joissa vuoden 2020 huhtikuun viimeisten kahden viikon koronatartuntojen ilmaantuvuusluku oli alle 10 100 000 asukasta kohti⁸. Toiseksi eniten (23,6 %) lapsia asui kunnissa, joissa kuntakohtainen ilmaantuvuusluku oli keväällä 25 tai enemmän 100 000 asukasta kohden. Vähiten (9,6 %) lapsia asui kunnissa, joissa tartuntoja oli 10–25 100 000 asukasta kohti.

Vanhemmilta kysyttiin, muuttuivatko noin viisivuotiaan lapsen hoito- tai varhaiskasvatusjärjestelyt koronapoikkeusaikana keväällä 2020. Vanhemmalla oli mahdollisuus valita useampia vaihtoehtoja tai ilmoittaa oma järjestely avoimen vastausvaihtoehdon kohdassa. Vajaalla kolmanneksella lapsista ei hoitojärjestelyissä ollut tapahtunut mitään muutosta poikkeusolojen aikana keväällä 2020 (taulukko 4). Noin neljännes oli jatkanut varhaiskasvatuksessa normaaliin tapaan ja reilu viisi prosenttia oli pysynyt kotihoitossa.

Sen sijaan suurin osa lapsista oli jäänyt väliaikaisesti tauolle varhaiskasvatuksesta eli siirtynyt tilapäisesti kotihoitoon (taulukko 4). Osan lapsista varhaiskasvatuspaikka oli irtisanottu ja lapsi oli siirtynyt kokonaan kotihoitoon.

⁷ Kyselylomakkeessa vanhemmilta kysyttiin 16.3.-14.5.2020 välisestä ajanjaksosta, vaikka varhaiskasvatusta koskevat rajoitteet poistuivat 13.5.2020.

⁸ Tarkastelussa on käytetty lapsen asuinpaikkakuntaa syksyllä 2020. Näin ollen osa lapsista on saattanut asua eri kunnassa keväällä 2020. Tämän vuoksi luvut ovat suuntaa antavia.

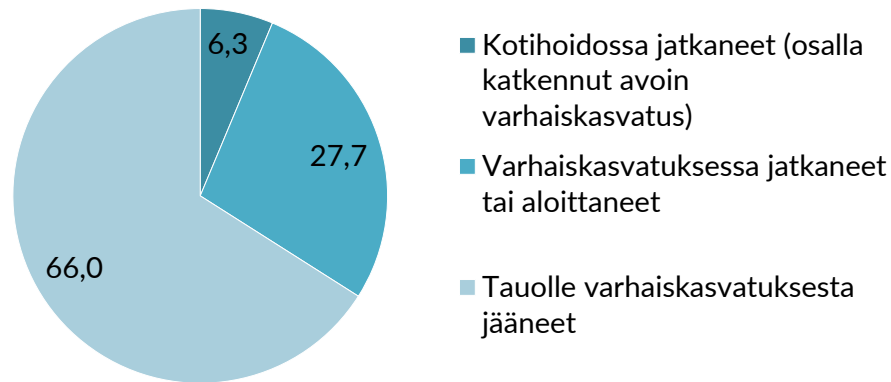
Viidellä prosentilla hoitoaikaa lyhennettiin esimerkiksi siten, että lapsi oli kokonaisia päiviä poissa varhaiskasvatuksesta tai oli varhaiskasvatuksessa lyhyempiä päiviä. Vanhemmat kertoivat esimerkiksi lapsen olleen vanhemman etätyöpäivinä kotona ja varhaiskasvatuksessa silloin, kun vanhempi oli työkennellyt työpaikallaan.

Kaksi prosenttia vastanneista kertoi lapsen jatkaneen varhaiskasvatuksessa, mutta varhaiskasvatuspaikan vaihtuneen, kun lapsi oli esimerkiksi siirtynyt perhepäivähoidosta päiväkotiin perhepäivähoidon sulkeuduttua tai koronapandemiasta johtumattomista syistä kuten perheen muuton seurauksena. Pieni osa lapsista oli aloittanut poikkeusolojen aikana varhaiskasvatuksen tai heidän varhaiskasvatusaikaansa oli lisätty. Erilaisia muita vanhempien mainitsemissa muutoksia olivat esimerkiksi se, etteivät isovanhemmat voineet enää hoitaa lasta tai lapsi pysyi samassa varhaiskasvatuspaikassa, mutta siellä tapahtui merkittäviä muutoksia kuten ryhmän lapsien vaihtuminen.

Taulukko 4. Hoito- ja varhaiskasvatusjärjestelyissä tapahtuneet muutokset koronapoikkeusaikana keväällä 2020 (N = 1598; huom. Lapselle voi olla valittuna useampi vaihtoehto)

Muutos kevään 2020 poikkeusolojen aikana	Noin viisivuotiaat lapset	
	n	%
Lapsi oli aiemmin kokonaan kotihoidossa ja tilanne pysyi samana	90	5,6
Lapsi jatkoi varhaiskasvatuksessa samaan tapaan kuin ennen poikkeusaikaa	364	22,8
Lapsi jäi väliaikaisesti pois / tauolle varhaiskasvatuksesta	1023	64,0
Varhaiskasvatuspaikka irtisanottiin ja lapsi siirtyi kokonaan kotihoitoon	41	2,6
Lapsi siirtyi kotihoidosta varhaiskasvatukseen	6	0,4
Lapsi jatkoi varhaiskasvatuksessa, mutta hoitoaikaa lyhennettiin.	79	4,9
Lapsi jatkoi varhaiskasvatuksessa ja hoitoaikaa lisättiin	9	0,6
Lapsi jatkoi varhaiskasvatuksessa, mutta varhaiskasvatuspaikka vaihtui (esim. siirtyminen toiseen päiväkotiin tai päiväkodista perhepäivähoitoon)	32	2,0
Avoin varhaiskasvatus toiminta päättyi / jäi tauolle	12	0,7
Muu (esim. isovanhemmat eivät voineet enää hoitaa)	7	0,4

Kuviossa 3 on esitettyä yksinkertaistus lapsen hoitojärjestelyistä kevään 2020 poikkeusaikana verrattuna tilanteeseen ennen poikkeusaikaa. Enemmistö lapsista jäi tauolle varhaiskasvatuksesta lyhyt tai pidempiaikaisesti. Reilu neljännes jatkoi varhaiskasvatuksessa joko ilman muutoksia tai pienin muutoksin (esimerkiksi muutoksia varhaiskasvatusajassa tai paikassa).

Kuvio 3. Lapsen hoitojärjestely kevään 2020 koronapoikkeusolojen aikana verrattuna tilanteeseen ennen koronapoikkeusaikaa (%; N = 1598)

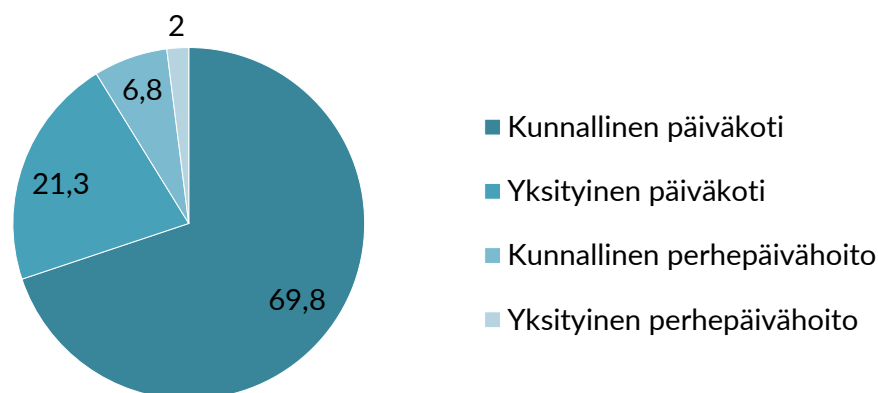
Enemmistöllä lapsista, joilla oli varhaiskasvatuspaikka poikkeusolojen aikana, oli paikka kunnallisessa päiväkodissa (71 %). Toiseksi useimmin lapsi oli yksityisessä päiväkodissa (23,5 %), kolmanneksi useimmin kunnallisessa perhepäivähoidossa (4 %) ja harvimminkin yksityisessä perhepäivähoidossa (1,1 %). Seuraavaksi tarkastellaan erikseen niitä lapsia, jotka jatkoivat varhaiskasvatuksessa jäämättä tauolle sekä heitä, jotka jäivät lyhyt- tai pitkäaikaiselle tauolle varhaiskasvatuksesta.

Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset

Varhaiskasvatukseen osallistuneiksi lapsiksi määriteltiin ne lapset, joiden ilmoitettiin jatkaneen varhaiskasvatuksessa normaaliin tapaan, jatkaneen varhaiskasvatuksessa siten, että varhaiskasvatusaikaa lyhennettiin tai pidennettiin, ja jatkaneen varhaiskasvatuksessa siten, että varhaiskasvatuspaikka vaihtui tai että he siirtyivät kotihoidosta varhaiskasvatukseen. Varhaiskasvatukseen osallistui kevään 2020 koronapoikkeusaikana 443 lasta eli 27,7 % lapsista, joiden osalta vanhemmat olivat ilmoittaneet huhtikuun hoitojärjestelyn (N = 1598).

Varhaiskasvatukseen osallistuneiden lasten varhaiskasvatusmuoto koronapoikkeusaikana oli useimmin kunnallinen tai yksityinen päiväkotitoiminta (kuvio

4). Perhepäivähoitoon osallistuminen oli harvinaisempaa: alle kymmenesosa lapsista osallistui varhaiskasvatukseen joko kunnallisessa tai yksityisessä perhepäivähoidossa.

Kuvio 4. Varhaiskasvatuksessa tauotta jatkaneiden lasten varhaiskasvatusmuoto koronapoikkeusaikana keväällä 2020 (%; N = 441)

Vanhemmilta kysyttiin, kuinka tärkeitä erilaiset seikat olivat sen kannalta, että viisivuotias oli varhaiskasvatuksessa osa- tai kokoaikaisesti koronapoikkeusaikana keväällä 2020 (taulukko 5). Tyypillisimmin tärkeäksi syyksi raportoitiin huoltajan työssäkäynti tai opiskelu (melko tai erittäin tärkeä 88,7 %), varhaiskasvatuspaikan pysyminen auki (84,5 %), lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen (83,7 %), vanhemman halu lapsen käymiseen varhaiskasvatuksessa tavalliseen tapaan (81,2 %) ja lapsen tarve aktiiviseen toimintaan (80 %).

Sen sijaan eniten "ei lainkaan tärkeä" vastauksia raportoitiin väittämien "*Käsitykseni mukaan lapsilla ei ole yhtä suurta riskiä sairastua koronaan tai levittää sitä kuin muilla ihmisillä*" ja "*Varhaiskasvatusta ei järjestetty etänä*" kohdalla (taulukko 5). Nämä syyt eivät siis näyttäneet olevan merkityksellisiä vanhemmille heidän päättäessään siitä, osallistuiko lapsi kevään 2020 koronapoikkeusaikana varhaiskasvatukseen ilman taukoa. Myös lasten vähäinen määrä varhaiskasvatuspaikassa ja -ryhmässä oli useimmin "ei lainkaan tärkeäksi" merkittyjen syiden joukossa, mutta samalla yli 60 %:n lapsista kohdalla ne olivat melko tai erittäin tärkeitä syitä varhaiskasvatukseen osallistumiselle.

Taulukko 5. Syyt lapsen osallistumiselle varhaiskasvatukseen ilman taukoa koronapoikkeusaikana keväällä 2020 (%; N = 443)

Kuinka tärkeitä seuraavat asiat olivat sen kannalta, että noin 5-vuotias lapsi oli varhaiskasvatuksessa osa- tai kokoaikaisesti koronapoikkeusaikana keväällä 2020?	Noin viisivuotiaat varhaiskasvatuksessa tauotta jatkaneet lapset ^a		
	Ei lainkaan tärkeä	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä
	%	%	%
Halusin, että lapseni käy varhaiskasvatuksessa tavalliseen tapaan	8,6	29,1	56,7
Huoltajan työssäkäynti tai opiskelu	0,9	9,3	84,0
Lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen	6,5	28,4	59,8
Lapsen kehitykseen tai terveydentilaan liittyvät erityistarpeet	10,8	14,0	19,2
Asiantuntijan suositus (esim. psykologi, lääkäri, sosiaalityöntekijä)	10,6	5,2	7,9
Huoltajan terveydentilaan tai jaksamiseen liittyvä tarve	10,6	16,9	17,4
Asuinpaikkakunnallamme ei ollut mielestäni todellista riskiä sairastua koronaan	19,4	31,4	13,3
Varhaiskasvatukseen osallistumista ei kielletty	10,2	23,5	46,7
Päiväkoti / perhepäivähoito pysyi auki	5,0	15,6	73,4
Lapsen varhaiskasvatuspaikassa oli vain vähän lapsia	24,2	34,8	30,0
Lapsen varhaiskasvatusryhmässä oli vain vähän lapsia	22,1	35,7	30,7
Lapseni kaippaa aktiivista toimintaa	9,5	26,3	57,3
Varhaiskasvatusta ei järjestetty etänä	28,0	7,4	16,9
Käsitykseni mukaan lapsilla ei ole yhtä suurta riskiä sairastua koronaan tai leviittää sitä kuin muilla ihmisillä	29,6	30,9	18,3

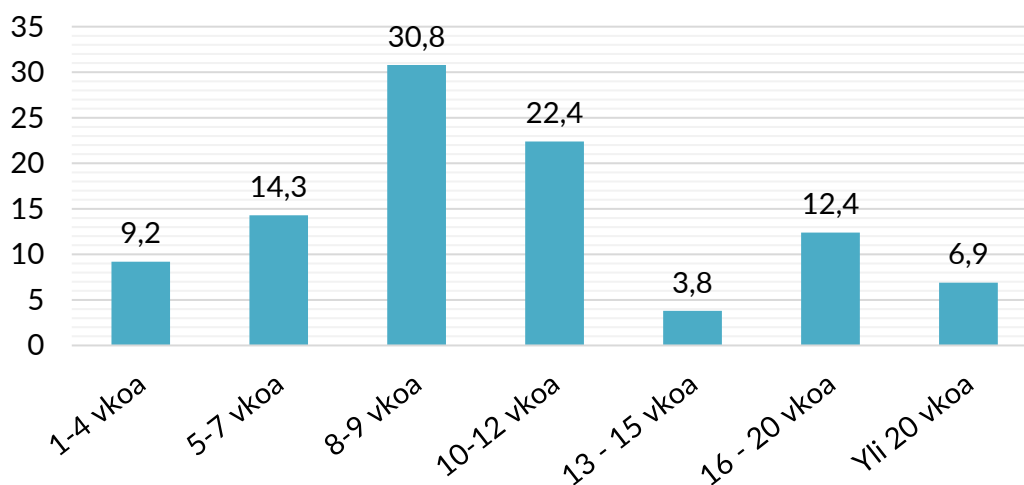
^a Vanhemmalla oli mahdollisuus valita väittämien kohdalla myös vaihtoehto ”ei koske meitä”. Näiden vastaajien osuudet on jätetty taulukossa raportoimatta.

Varhaiskasvatuksesta tauolle jääneet lapset

Varhaiskasvatuksesta tauolle jääneiksi määriteltiin lapset, joiden raportoitiin jääneen väliaikaisesti pois tai tauolle varhaiskasvatuksesta tai joiden varhaiskasvatuspaikka oli irtisanottu ja lapsi siirtynyt tämän seurauksena kokonaan

kotihoitoon. Varhaiskasvatuksesta tauolle jääneitä lapsia oli 1054 eli 66 prosenttia lapsista, joiden osalta vanhemmat olivat ilmoittaneet huhtikuun hoitojärjestelyn ($N = 1598$).

Kevään 2020 koronapoikkeusaika kesti yhteensä reilut kahdeksan viikkoa. Vanhemmilta kysyttiin, kuinka pitkään noin viisivuotias oli pois varhaiskasvatuksesta yhtäjaksoisesti koronapoikkeusajan vuoksi (kuvio 5). Lasten yhtäjaksoisten poissaolojaksojen pituus vaihteli yhdestä viikosta neljäänkymmeneen viikkoon. Keskimäärin poissaoloviikkoja kertyi 10,6 ($kh = 5,7$). Vajaa kolmasosa lapsista oli poissa varhaiskasvatuksesta yhtäjaksoisesti poikkeusajan keston verran eli 8–9 viikkoa (kuvio 5). Lähes puolet lapsista oli poissa varhaiskasvatuksesta yhtäjaksoisesti tätä pidemmän aikaa ja hieman alle neljännes tätä lyhyemmän aikaa. Lähes viidennes lapsista oli poissa varhaiskasvatuksesta yhtäjaksoisesti yli 15 viikkoa, mikä voi tarkoittaa sitä, että he olivat jatkaneet poikkeusolojen aikaiselta tauoltaan suoraan kesälomalle. Varhaiskasvatusmuodot eivät eronneet toisistaan sen suhteen, kuinka kauan lapsi oli yhtäjaksoisesti poissa koronapoikkeusajan vuoksi⁹.

Kuvio 5. Yhtäjaksoinen poissaoloaika varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusajan vuoksi (%; $N = 988$)

⁹ T-testien tulokset:

kunnallinen ($n = 724$, ka 10,8 vko, kh 5,8) vs. yksityinen ($n = 253$, ka 10,0 vko, kh 5,3).
 $t(479) = 1,964$, $p = ,050$

päiväkoti ($n = 939$, ka 10,6, kh 5,7) vs. perhepäivähoito ($n = 38$, ka 10,1 vko, kh 5,2).
 $t(975) = 0,615$, $p = ,539$

Vanhemmilta kysyttiin, miten tärkeitä erilaiset syyt olivat lapsen siirtymiselle kotihoitoon tilapäisesti tai kokonaan koronapoikkeusaikana keväällä 2020 (taulukko 6). Vanhemmalla oli mahdollisuus valita vaihtoehtoista ”ei lainkaan tärkeä”, ”melko tärkeä”, ”erittäin tärkeä” ja ”ei koske meitä”. Taulukossa 6 ei ole esitetty ”ei koske meitä” vastanneiden osuuksia.

Taulukko 6. Syyt lapsen siirtymiselle kotihoitoon tilapäisesti tai kokonaan keväällä 2020 (%; N = 1053)

Miten tärkeitä seuraavat syyt olivat sen kannalta, että noin 5-vuotias lapsi siirtyi kotihoitoon tilapäisesti tai kokonaan koronapoikkeusaikana keväällä 2020?	Ei lainkaan tärkeä	Melko tärkeä	Erittäin tärkeä
	%	%	%
Lapseni kuuluu koronaviruksen riskiryhmään	12,6	2,3	2,7
Kuulun itse koronaviruksen riskiryhmään	12,3	6,3	4,1
Joku muu lapsen kanssa asuva kuuluu riskiryhmään	11,4	7,4	6,5
Halusimme suojella muita lähipiirimme riskiryhmäläisiä	8,3	31,1	30,1
Saimme kunnalta hyvityksiä varhaiskasvatusmaksuista poissaolojakson ajalta	32,1	23,2	21,0
Minut ja/tai puolisoni lomautettiin tai jäi(n) työttömäksi	7,9	3,5	10,4
Minä ja/tai puolisoni työskentelimme kotoa	14,9	22,8	30,0
Suomen hallitus suositteli lapsen kotiin jäämistä	3,8	23,6	63,0
Varhaiskasvatuksen henkilöstö tai hallinto suositteli lapsen kotiin jäämistä	8,2	26,6	39,1
Varhaiskasvatuksen henkilöstö tai hallinto neuvoi jäämään kotiin	7,7	23,1	29,9
Lapsen varhaiskasvatuspaikka sulkeutui	5,6	1,1	6,8
Lapsi olisi joutunut siirtymään toiseen varhaiskasvatuspaikkaan (esim. toiseen päiväkotiin tai perhepäivähoidosta päiväkotiin tai päinvastoin)	5,3	1,8	3,1
Lapsi olisi joutunut siirtymään toiseen päiväkotiryhmään	8,0	3,7	2,5
Halusin pitää lapseni turvassa kotona	6,3	27,2	54,6
Lapseni varhaiskasvatuspaikassa oli epäilty tai vahvistettu koronavirustartunta	6,3	1,3	1,5
Perheessämme oli epäilty tai vahvistettu koronavirustartunta	5,5	0,5	1,6
Muu	1,2	1,2	9,1

Vanhemmat ilmoittivat tyypillisimmin (86,6 %) kotihoitoon siirtymisen melko tai erittäin tärkeäksi syyksi hallituksen antaman kotihoitosuosituksen. Toiseksi useimmin melko tai erittäin tärkeäksi syyksi kerrottiin vanhemman halu pitää lapsi turvassa kotona (81,8 %). Kolmanneksi useimmin tärkeänä syynä lapsen kotiin siirtymiselle pidettiin varhaiskasvatuksen henkilöstön tai hallinnon suositusta lapsen jäämisestä kotiin (65,7 %). Vähiten tärkeiksi syiksi osoittautuivat kunnan maksamat hyvitykset varhaiskasvatusmaksuista pois-saolojen ajalta, vanhempien työskentely kotona sekä lapsen tai vanhemman kuuluminen koronaviruksen riskiryhmään.

Kevään 2020 hoitojärjestelyihin yhteydessä olevia tekijöitä

Yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen välillä ei ollut eroja sen suhteen, kuinka suuri osuus lapsista jäi tauolle varhaiskasvatuksesta (taulukko 7). Sen sijaan palvelumuotokohtaisia eroja ilmeni siten, että lapsille oli tyypillisempää jäädä tauolle päiväkodista kuin perhepäivähoidosta. Muita eroja erilaisten muutosten useudessa eri varhaiskasvatusmuotojen välillä ei havaittu.

Taulukko 7. Noin viisivuotiaan jääminen tauolle varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusaikana keväällä 2020 varhaiskasvatuksen palveluntarjoajan ja muodon mukaan tarkasteltuna (N = 1486)

	n	Noin viisivuotiaat lapset		p-arvo
		Jäi tauolle %	Ei jäänyt tauolle %	
Kunnallinen varhaiskasvatus	1117	69,7	30,3	,425
Yksityinen varhaiskasvatus	367	71,9	28,1	
Päiväkoti	1403	71,3	28,7	< ,001
Perhepäivähoito	81	51,9	48,1	

Korostettujen solujen odotettu frekvenssi poikkeaa havaitusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin yli 2 tai alle -2.

Perheessä asuvien muiden lasten tai lapsen sisarusten olemassaolo¹⁰ näytti olevan yhteydessä siihen, jäikö noin viisivuotias tauolle varhaiskasvatuksesta

¹⁰ Kysytty vanhemmalta kysymyksellä ”Jos kanssasi asui keväällä 2020 noin 5-vuotiaan lisäksi muita lapsia, olivatko he koronapoikkeusaikana kotona vai varhaiskasvatuksessa, esiopetuksessa tai koulussa?”, jossa vastausvaihtoehtona oli myös ”ei koske minua”. Tästä muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja ”Ei ollut sisaruksia keväällä 2020” ja ”Oli sisaruksia keväällä 2020”. Vaikka emme kyselyn perusteella tiedä, mikä oli perheiden lasten keskinäinen suhde toisiinsa (esim. sisarus), käytämme tekstissä termiä sisarus viitattessamme perheen muihin lapsiin.

vai ei (taulukko 8). Varhaiskasvatuksesta useammin tauolle jäivät lapset, joilla oli samassa taloudessa asuvia sisaruksia keväällä 2020. Vastaavasti varhaiskasvatuksessa useammin jatkoivat lapset, joilla ei ollut sisaruksia. Sen sijaan sisarusten iällä ei näyttänyt olevan merkitystä viisivuotiaan pois jäämiselle varhaiskasvatuksesta.

Taulukko 8. Noin viisivuotiaiden jääminen tauolle varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusaikana keväällä 2020 sisarusten olemassa olon mukaan tarkasteltuna (N = 1497)

Sisarusten olemassaolo	Noin viisivuotiaat lapset			p-arvo	N
	n	Jäi tauolle %	Ei jäänyt tauolle %		
Ei sisaruksia keväällä 2020	335	63,6	36,4	,002	1497
Oli sisaruksia keväällä 2020	1162	72,4	27,6		
Vain nuorempia sisaruksia	453	73,7	26,3	,558	1162
Nuorempia ja vanhempia sisaruksia	153	69,3	30,7		
Vain vanhempia sisaruksia	556	72,1	27,9		

Korostettujen solujen odotettu frekvenssi poikkeaa havaitusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin yli 2 tai alle -2.

Vanhemman kokemus omasta terveydentilastaan ei ollut yhteydessä siihen, jäikö lapsi tauolle varhaiskasvatuksesta vai ei (liitetaulukko 1). Myöskään vanhemman arvio lapsensa terveydentilasta tai tuen tarpeesta eivät olleet yhteydessä lapsen jäämiseen tauolle varhaiskasvatuksesta. Sen sijaan vanhemman koulutustaustalla oli merkitystä: korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset jäivät useammin tauolle varhaiskasvatuksesta kuin jatkoivat siellä, kun taas ammattikoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset jatkoivat useammin varhaiskasvatuksessa kuin jäivät sieltä tauolle (taulukko 9).

Taulukko 9. Lapsen jääminen tauolle varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusaikana keväällä 2020 vanhemman koulutustason mukaan tarkasteltuna (N = 1327)

Vanhemman korkein suorittama ammatillinen koulutus	n	Noin viisivuotiaat lapset		p-arvo
		Jäi tauolle %	Ei jäänyt tauolle %	
Korkeintaan ammatillinen kurssi tai vastaava	42	64,6	35,4	<,001
Ammattikoulu tai vastaava	276	63,6	36,4	
Alempi korkeakoulututkinto	503	73,3	26,7	
Ylempi korkeakoulututkinto	658	78,1	21,9	

Korostettujen solujen odotettu frekvenssi poikkeaa havaitusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin yli 2 tai alle -2.

Työssäkävien vanhempien toimiala¹¹ oli yhteydessä lapsen jatkamiseen varhaiskasvatuksessa poikkeusolojen aikana: lapset, joiden vanhempi työskenteli terveys- ja sosiaalialalla, jatkoivat useammin varhaiskasvatuksessa kuin lapset, joiden vanhempi työskenteli muulla alalla (taulukko 10).

Taulukko 10. Lapsen jääminen tauolle varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusaikana keväällä 2020 vanhemman toimialan mukaan tarkasteltuna (N = 1496)

	n	Noin viisivuotiaat lapset		p-arvo
		Jäi tauolle %	Ei jäänyt tauolle %	
Vanhemman toimiala				
Terveys- ja sosiaaliala	428	58,4	41,3	<,001
Muu ala	1068	75,3	24,7	
Vastanneen vanhemman puolison toimiala				
Terveys- ja sosiaaliala	129	57,4	42,6	,001
Muu ala	1367	71,6	28,4	

¹¹ Vanhempi vastasi avoimeen kysymykseen ”Millä alalla työskentelet tai olet työskennellyt viimeksi?” Vastaukset luokiteltiin Tilastokeskuksen toimialaluokitus 2008 mukaisesti (ks. <https://www.stat.fi/fi/luokitukset/toimiala/>), jonka jälkeen muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja, jossa 1 = terveys- ja sosiaaliala, 0 = muu ala.

Vanhemman kevään poikkeusolojen aikaisen etätyöskentelyn ja lapsen jäämisen tauolle varhaiskasvatuksesta välillä havaittiin yhteys (taulukko 11). Varhaiskasvatuksesta jäivät useammin tauolle lapset, joiden vanhemmat eivät olleet töissä tai työskentelivät ainoastaan tai enimmäkseen etänä. Sen sijaan varhaiskasvatuksessa jatkoivat useammin lapset, joiden vanhempi työskenteli enimmäkseen tai ainoastaan työpaikalla.

Taulukko 11. Lapsen jääminen tauolle varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusaikana keväällä 2020 vanhemman työskentelyn mukaan tarkasteltuna (N = 1405)

Vanhemman työskentely	n	Noin viisivuotiaat lapset		p-arvo
		Jäi tauolle %	Ei jäänyt tauolle %	
En ollut työssä	233	91,8	8,2	< ,001
Ainoastaan etänä	366	85,2	14,8	
Enimmäkseen etänä	217	76,0	24,0	
Suunnilleen yhtä paljon etänä ja työpaikalla	63	63,5	36,5	
Enimmäkseen työpaikalla	97	52,6	47,4	
Ainoastaan työpaikalla	429	46,9	53,1	

Korostettujen solujen odotettu frekvenssi poikkeaa havaitusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin yli 2 tai alle -2.

Kunnan ja sairaanhoitopiirien koronatartuntojen ilmaantuvuusluvut näyttivät olevan yhteydessä siihen, jäikö lapsi kotiin varhaiskasvatuksesta vai ei (taulukko 12). Tarkastelua varten ilmaantuvuusluku jaettiin kolmeen luokkaan mukailien syksyllä 2020 laaditun koronavirusepidemian vaiheiden ja torjuntatoimien tasojen kolmijaon määritelmää (Sosiaali- ja terveysministeriö 2021). Varhaiskasvatuksesta tauolle jääneet lapset asuivat useammin kunnassa, jossa koronavirustartuntojen ilmaantuvuusluku 100 000 asukasta kohden oli 25 tai suurempi. Sen sijaan varhaiskasvatuksessa tauotta jatkaneet lapset asuivat useammin kunnassa, joissa ilmaantuvuus luku oli yli 10 mutta alle 25.

Taulukko 12. Lapsen jääminen tauolle varhaiskasvatuksesta koronapoikkeusaikana keväällä 2020 kunnan koronavirustartuntojen ilmaantuvuusluvun mukaan tarkasteltuna (N = 1497)

Tartuntoja per 100 000 asukasta / 2 vko (viikot 17–18)	n	Noin viisivuotiaat lapset		p-arvo
		Jäi tauolle	Ei jäänyt tauolle	
< 10 tartuntaa	990	70,2	29,8	,004
10–24 tartuntaa	146	60,3	39,7	
25 ≤ tartuntaa	361	75,1	24,9	

Korostettujen solujen odotettu frekvenssi poikkeaa havaitusta frekvenssistä tilastollisesti merkitsevästi. Sovitettu standardoitu jäännös on tällöin yli 2 tai alle -2.

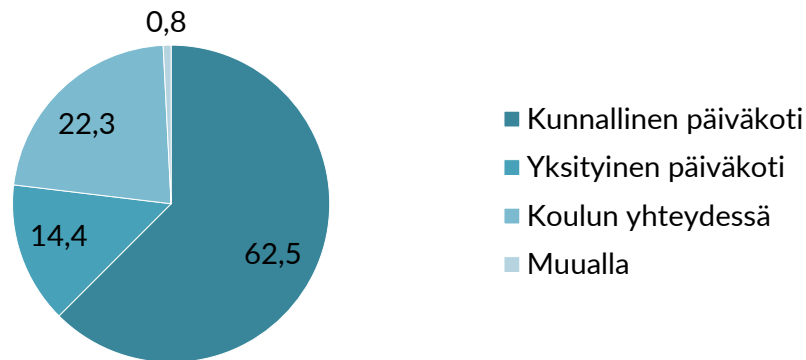
Varhaiskasvatus- ja hoitojärjestelyt vastaushetkellä

Seuraavaksi tarkastellaan noin viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen ja hoidon järjestelyjä vastaushetkellä eli 16.11.2020–15.01.2021 välisenä aikana. Yli viidenneksellä (22,5 %) kaikista noin viisivuotiaista varhaiskasvatuksen ja hoidon järjestelyt olivat vanhemman mukaan erilaiset tammikuussa 2020 kuin vastaushetkellä.

Järjestelyitä tarkastellaan erikseen esiopetusikäisten eli kuusivuotiaiden (vuonna 2014 syntyneet) ja alle esiopetusikäisten eli viisivuotiaiden (vuonna 2015 syntyneet) osalta. Tämä erottelu syntymävuoden perusteella tehdään sen vuoksi, koska osa kuusivuotiaiden lasten vanhemmista ei ollut vastannut esiopetusta koskeviin kysymyksiin ja puolestaan 244 viisivuotiaan lapsen ilmoitettiin osallistuvan esiopetukseen. Osassa näistä tapauksia vanhemmat olivat kuitenkin kertoneet avoimessa vastauksessaan lapsensa osallistuvan viisivuotiaiden varhaiskasvatukseen, ns. ”viskariin”. Esimerkiksi 132 näistä lapsista asui kunnassa, joka osallistui maksuttoman viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen kokeiluun. Maksuton viisivuotiaiden varhaiskasvatus voi näyttäytyä osalle vanhemmista esiopetuksen tapaisena järjestelynä, minkä vuoksi he ovat saattaneet sekoittaa sen kyselyssä tiedusteltuun esiopetukseen. Lisäksi 21:llä viisivuotiaista, joiden oli raportoitu osallistuvan esiopetukseen, oli kehitykseen tai terveyteen liittyvä haaste, minkä vuoksi he saattavat olla pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä ja siten osallistua jo vuotta aiemmin esiopetukseen.

Esiopetusikäiset

Tarkastelemme alkuun kaikkien esiopetusikäisten eli vuonna 2014 syntyneiden lasten ($n = 385$, 24 %) varhaiskasvatus- ja hoitojärjestelyitä. Esiopetus järjestettiin useimmin kunnallisessa päiväkodissa, toiseksi yleisimmin koulun yhteydessä ja kolmanneksi yleisimmin yksityisessä päiväkodissa (kuvio 6). Muita harvinaisempia esiopetuksen järjestämispaikkoja olivat lapsen koti tai kerho.

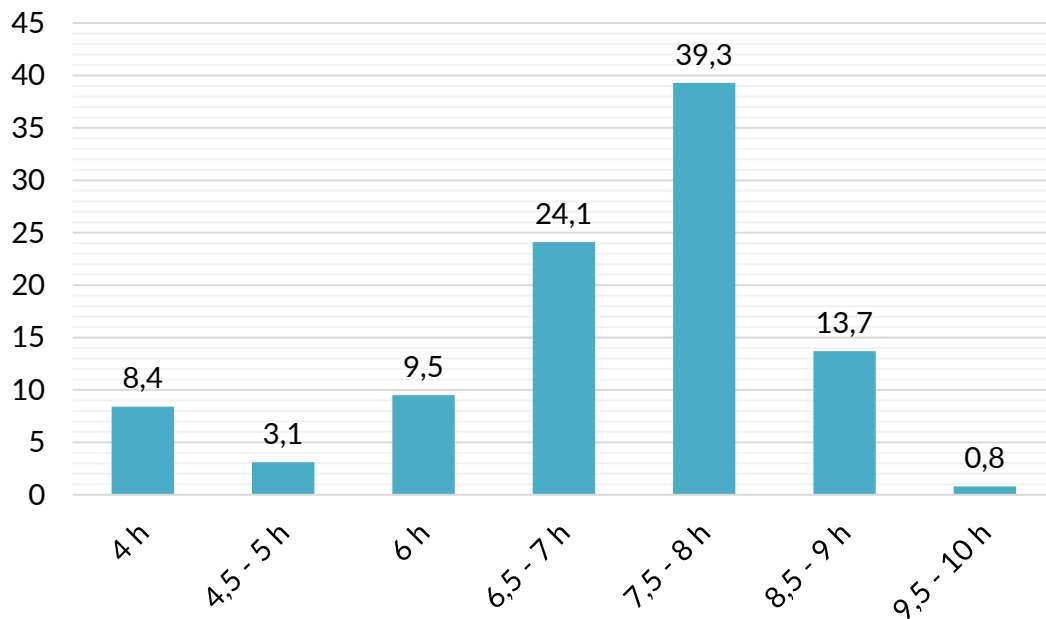

Kuvio 6. Esiopetuksen järjestämispaikka (%; $N = 376$)

Esiopetuksen lisäksi enemmistö (85,5 %) lapsista osallistui esiopetuksen jälkeiseen varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa tai koulun yhteydessä järjestettävään iltapäiväkerhoon. Yleisimmin esiopetuksen jälkeinen aika vietettiin kunnallisessa päiväkodissa (61,0 %), toiseksi useimmin yksityisessä päiväkodissa (14,3 %) ja kolmanneksi useimmin (9,4 %) koulun yhteydessä järjestettävässä iltapäiväkerhossa. Vain muutama lapsista oli esiopetuksen jälkeen perhepäivähoidossa. Lisäksi pieni osa (2,9 %) esiopetusikäisistä osallistui myös avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan. Ainoastaan kotihoitossa esiopetuksen jälkeen oli 14,5 prosenttia esiopetusikäisistä lapsista eli he viettivät esiopetuksen jälkeisen ajan joko vanhempiansa tai palkattoman hoitajan kuten isovanhempiensa tai vanhempien sisarustensa kanssa.

Lähes kaikki esiopetusikäiset osallistuivat varhaiskasvatukseen (sisältäen esiopetuksen) viitenä päivänä viikosta (96,8 %). Vain 2,4 prosenttia osallistui esiopetukseen neljänä päivänä viikosta ja vajaa prosentti tätä harvemmin. Suurin osa (63,4 %) esiopetusikäisistä oli varhaiskasvatuksessa (sisältäen esiopetuksen) yhteensä 6,5–8 tuntia päivässä (kuvio 7). Alle kymmenesosa oli esiopetuksessa vain virallisen esiopetusajan eli neljä tuntia. Kaikkiaan noin viidenneksellä (21 %) varhaiskasvatuspäivän pituus oli alle 6,5 tuntia, kun taas noin seitsemäsosalla (14,5 %) varhaiskasvatuspäivä oli yli 8 tuntia pitkä. Vain

muutama esiopetusikäisistä lapsista osallistui vuorohoitoon, eli he olivat varhaiskasvatuksessa arkisin kello 18 ja 6 välillä ja/tai viikonloppuisin.

Kuvio 7. Esiopetusikäisten varhaiskasvatuspäivän pituus sisältäen esiopetuksen (%; $N = 379$)

Alle esiopetusikäiset

Lapsista enemmistö ($n = 1218$; 76 %) oli alle esiopetusikäisiä eli he olivat syntyneet vuonna 2015. Heistä enemmistö (95,9 %) oli varhaiskasvatuksen piirissä vastaushetkellä eli loppuvuodesta 2020 tai tammikuussa 2021. Lisäksi kotihoidossa olevista lapsista yli puolet osallistui johonkin avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan, kuten kunnan, seurakunnan tai muun yksityisen tahon järjestämään kerhotoimintaan (taulukko 13). Myös vajaa kuusi prosenttia varhaiskasvatuksen piirissä olevista lapsista osallistui johonkin avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan.

Taulukko 13. Noin viisivuotiaan osallistuminen varhaiskasvatukseen ja avoimeen varhaiskasvatukseen tammikuussa 2020

	Kotihoidossa ^a		Varhaiskasvatuk- sen piirissä ^b		Yhteensä	
	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%	<i>n</i>	%
Ei osallistu avoimeen varhaiskasvatukseen	21	33,9	1089	94,2	1110	91,1
Osallistuu avoimeen varhaiskasvatukseen	41	66,1	67	5,8	108	8,9
Yhteensä	62	100	1156	100	1218	100

^a Vanhemman/vanhempien, palkattoman tai palkatun hoitajan hoidossa kotona tai kodin ulkopuolella

^b Kunnallinen/yksityinen päiväkotit, ryhmäperhepäivähoito tai perhepäivähoito osa- tai kokoaikaisesti

Vain vajaa kaksi prosenttia (1,7 %) lapsista oli ainoastaan kotihoidossa osallistumatta mihinkään varhaiskasvatustoimintaan. Heitä hoiti siis kotona joko jompikumpi tai kumpikin vanhemmista, palkaton hoitaja kuten isovanhempi tai palkattu hoitaja kuten aupair tai kodin ulkopuolella palkaton tai palkattu hoitaja. Yli puolet ($n = 13$, 54,2 %) vastaushetkellä ainoastaan kotona hoide- tuista viisivuotiaista lapsista asui yhdessä vähintään yhden 0–3-vuotiaan sisa- ruksen kanssa, mikä voi tarkoittaa sitä, että viisivuotiaista saatettiin hoitaa ko- tona kotihoidon tuella yhtä aikaa pienemmän sisaruksen kanssa.

Kun tarkastellaan kaikkia lapsen hoidon järjestämiseen käytettyjä hoito- muotoja, suurin osa lapsista oli kunnallisessa päiväkodissa (taulukko 14). Toiseksi useimmin lasta hoiti joko ainoastaan tai muiden hoitomuotojen lisäksi vanhempi tai vanhemmat kotona. Kolmanneksi yleisin hoitomuoto oli yksityi- nen päiväkotit. Vain muutamaa lasta hoiti palkattu hoitaja kotona tai kodin ul- kopuolella.

Taulukko 14. Varhaiskasvatuksessa olevien lasten hoitomuodot vastaushetkellä (N = 1215; huom. Lapselle voi olla valittuna useampia hoitomuotoja.)

Hoito-/varhaiskasvatusmuoto	n	%
Vanhempi / vanhemmat	269	22,1
Palkaton hoitaja kotona / kodin ulkopuolella (esim. isovanhempi)	30	2,5
Itse palkattu hoitaja kotona / kodin ulkopuolella (esim. aupair)	3	0,2
Kunnallinen päiväkot	817	67,2
Kunnallinen perhepäivähoito	18	1,5
Kunnallinen ryhmäperhepäivähoito	7	0,6
Yksityinen päiväkot	253	20,8
Yksityinen perhepäivähoito	11	0,9
Yksityinen ryhmäperhepäivähoito	-	-
Avoin varhaiskasvatus (esim. leikkipuistotoiminta, perhekerho, seurakunnan kerho)	108	8,9

Suurimmalla osalla (78,4 %) alle esiopetusikäisistä lapsista oli vain yksi hoitomuoto. Kun lapsella oli vain yksi hoitomuoto, oli se yleisimmin kunnallinen päiväkot (53,9 % kaikista lapsista) toiseksi yleisimmin yksityinen päiväkot (17,6 %) ja kolmanneksi yleisimmin kotihoito vanhemman tai vanhempien toimesta (4,9 %). Vajaalla viidesosalla (18,6 %) oli kaksi hoitomuotoa. Erilaisia kahden hoitomuodon yhdistelmiä raportointiin yhteensä 16 erilaista. Yleisimmät yhdistelmät olivat vanhempien hoito yhdessä kunnallisen päiväkodin (8,1 % kaikista lapsista) tai avoimen varhaiskasvatuksen (3,8 % kaikista lapsista) kanssa. Seuraavaksi yleisin yhdistelmä oli kunnallinen päiväkot ja avoin varhaiskasvatus (2,2 % kaikista lapsista) sekä vanhempien hoito ja yksityinen päiväkot (2,0 %).

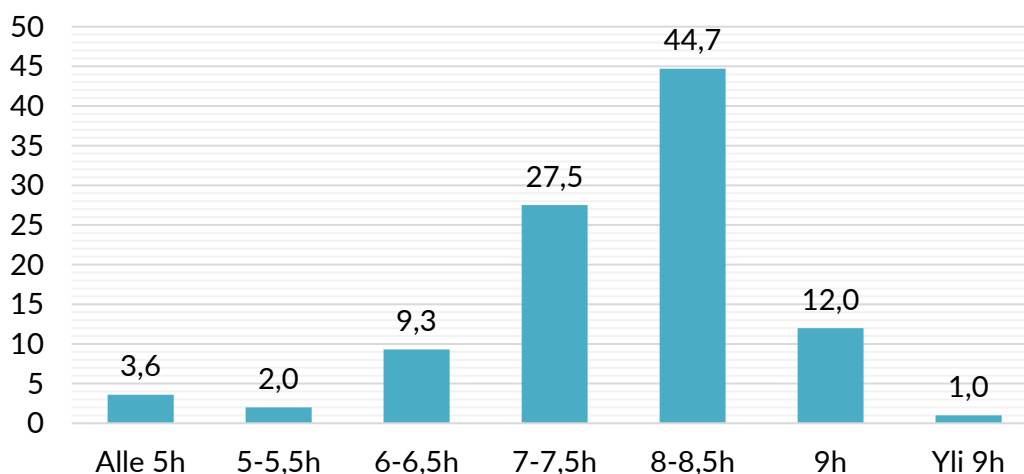
Vain vajaalla kolmella prosentilla (2,6 %) lapsista oli kolme erilaista hoitomuotoa. Erilaisia kolmen hoitomuodon yhdistelmiä raportoitiin yhteensä yhdeksän erilaista. Yleisimmät näistä olivat vanhempien hoito, palkaton hoitaja kotona tai kodin ulkopuolella ja avoin varhaiskasvatus (1,1 %) sekä vanhempien hoito, kunnallinen päiväkot ja palkaton hoitaja kotona tai kodin ulkopuolella (1,0 %).

Kuten aiemmin kerrottiin, enemmistö viisivuotiaista osallistui vastaushetkellä varhaiskasvatukseen joko osa- tai kokoaikaisesti. Kunnallinen varhaiskasvatus oli yleisempää kuin yksityinen (taulukko 15). Varhaiskasvatus päiväkodissa oli puolestaan yleisempää kuin perhepäivä- tai ryhmäperhepäivähoito palveluntarjoajasta riippumatta.

Taulukko 15. Noin viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen muodot tammikuussa 2020
(N = 1092)

Varhaiskasvatuksen muoto	Noin viisivuotiaat lapset	
	n	%
Kunnallinen	834	76,0
Yksityinen	264	24,0
Päiväkoti	1062	96,7
Perhepäivähoito	36	3,3
Yksityinen perhepäivähoito	13	4,9
Yksityinen päiväkoti	251	95,1
Kunnallinen perhepäivähoito	23	2,8
Kunnallinen päiväkoti	811	97,2

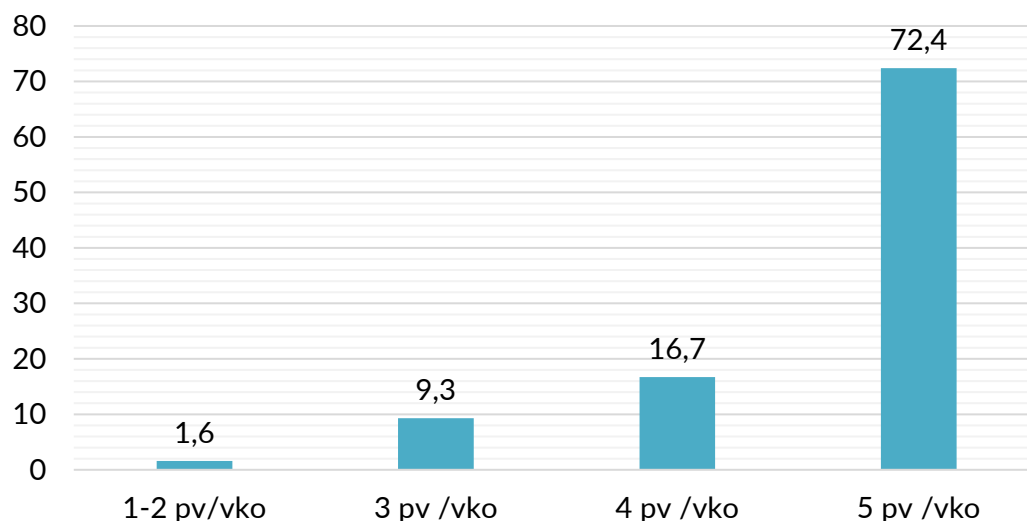
Viisivuotiaiden lasten varhaiskasvatuspäivien¹² pituus oli keskimäärin noin kahdeksan tuntia (ka 7,5 h, kh 1,2). Lyhimmillään varhaiskasvatuspäivän pituus oli kaksi tuntia ja pisimmillään 10,5 tuntia. Suurin osa (77,2 %) lapsista osallistui varhaiskasvatukseen 7–8,5 tuntia päivässä (kuvio 8). Yli viisi prosenttia (5,6 %) lapsista osallistui varhaiskasvatukseen keskimäärin alle kuusi tuntia päivässä. Sen sijaan 13 prosenttia lapsista osallistui varhaiskasvatukseen yhdeksän tuntia tai enemmän päivässä. Noin viisi prosenttia lapsista oli vuorohoidossa (4,6 %).

Kuvio 8. Viisivuotiaiden varhaiskasvatusaika vastaushetkellä (%; N = 1102)

¹² Mukana tarkastelussa päiväkodit, perhepäivähoito, ryhmäperhepäivähoito ja avoin varhaiskasvatus.

Suurin osa viisivuotiaista osallistui varhaiskasvatukseen viitenä päivänä viikossa (kuvio 9). Noin kuudennes osallistui varhaiskasvatukseen neljänä päivänä viikossa ja lähes joka kymmenes kolmena päivänä viikossa. Harvinaisinta oli osallistua varhaiskasvatukseen vain yhtenä tai kahtena päivänä viikossa.

Kuvio 9. Noin viisivuotiaiden varhaiskasvatuspäivät viikossa tammikuussa 2020 (%; N = 1342)

Hoitojärjestelyiden muutokset tammikuusta vastaushetkeen

Lopuksi tarkastellaan vielä niin sanottuja lasten hoitopolkuja, eli sitä miten alle esiopetusikäisten lasten hoitojärjestelyt olivat muuttuneet vuoden 2020 aikana. Tarkastelu tehdään ainoastaan vuonna 2015 syntyneiden osalta, sillä lähes kaikki vuonna 2014 syntyneet lapset kuuluivat syksyllä 2020 esiopetusvelvollisuuden piiriin. Tarkastelu tehdään pääasiassa yksinkertaistaen lapsen hoitojärjestelyt sen perusteella, onko lapsi varhaiskasvatuksen piirissä vai ei. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan tarkastelussa yksityisen tai julkisen palveluntuottajan järjestämää varhaiskasvatusta päiväkodeissa, perhepäivähoidossa tai ryhmäperhepäivähoidossa. Puolestaan kotihoitoon lukeutuvat vanhempien hoito kotona sekä palkattoman tai itse palkatun hoitajan hoito kotona tai kodin ulkopuolella. Tarkastelussa ei ole otettu huomioon sitä, osallistuuko lapsi avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan, kuten kerhoihin tai muuhun vastaavaan.

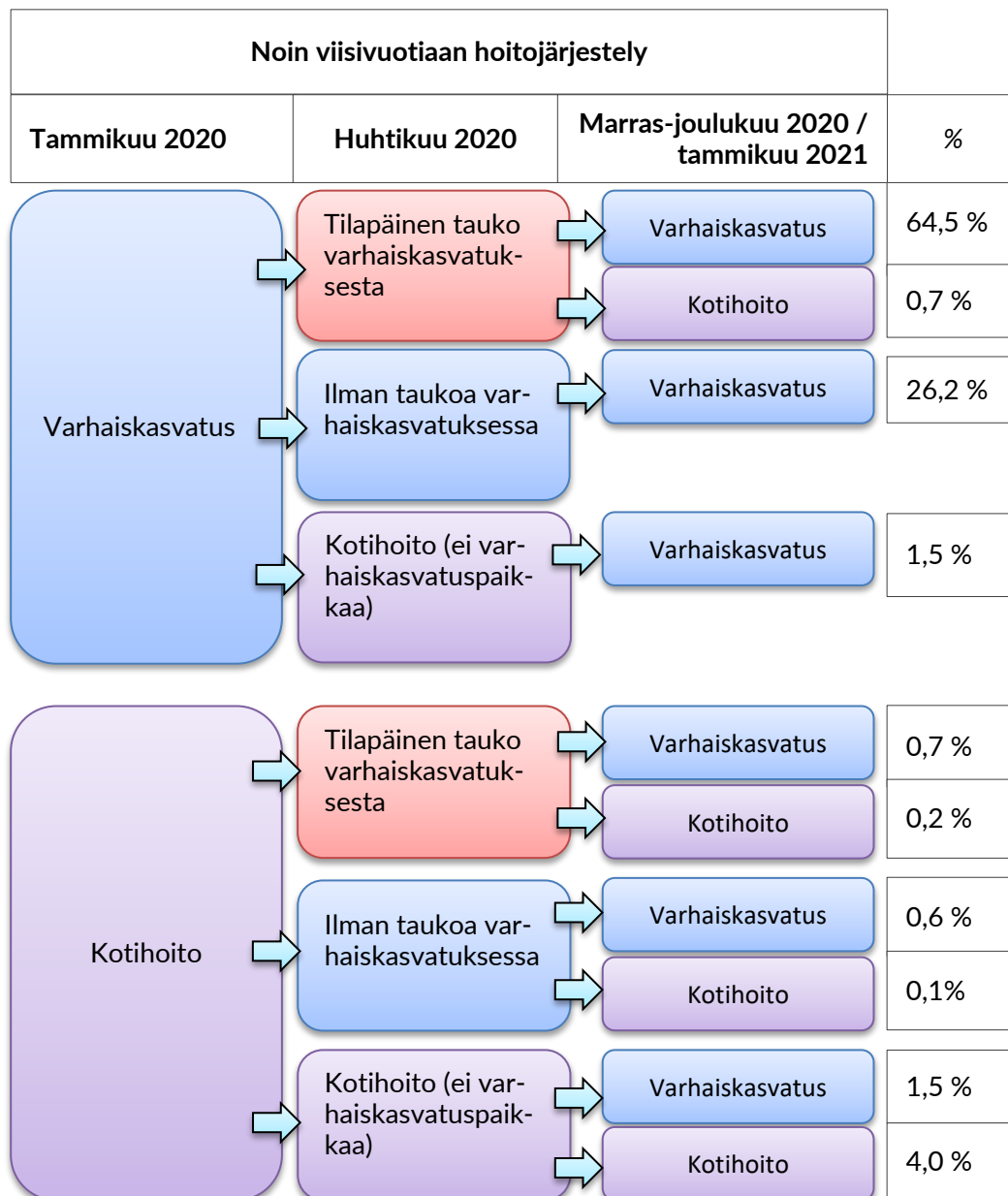
Tammikuussa kotihoidossa olleista lapsista (n = 95) hieman yli puolet (57,3 %) oli yhä vastaushetkellä kotihoidossa. Näin ollen tammikuussa koti-

hoidossa olleista lapsista hieman alle puolet (42,7 %) oli siirtynyt vuoden aikana varhaiskasvatukseen. Sen sijaan varhaiskasvatukseen tammikuussa 2020 osallistuneista lapsista ($n = 1497$) lähes kaikki (99,4 %) osallistuivat varhaiskasvatukseen myös vastaushetkellä ja vain pieni osa (0,6 %) oli vastaushetkellä kotihoidossa.

Kun lapsen hoitopolkujen tarkasteltiin kolmessa aikapisteessä sen mukaan, osallistuiko lapsi varhaiskasvatukseen (perhepäivähoito, päiväkotiki) vai ei, oli lapsilla yhteensä 10 erilaista hoitopolkua (kuvio 10). Näistä yleisin oli olla tammikuussa varhaiskasvatuksessa, jäädä poikkeusolojen aikaan tilapäisesti pois varhaiskasvatuksesta ja osallistua jälleen varhaiskasvatukseen vastaushetkellä. Toiseksi yleisimmin lapset osallistuivat kaikkina kolmena ajankohtana varhaiskasvatukseen eli he eivät olleet lainkaan tauolla kevään 2020 poikkeusolojen aikana. Kolmanneksi yleisintä oli, että lapsi oli kaikkina kysyttyinä ajankohtina kotihoidossa.

Vuonna 2015 syntyneistä lapsista vain 11 oli jäänyt poikkeusolojen aikaan varhaiskasvatuksesta tauolle ja oli vastaushetkellä kotihoidossa. Näiden lasten osalta näyttäisi siltä, että he olivat jääneet poikkeusolojen myötä pois varhaiskasvatuksesta. Näistä lapsista yli puolella ($n = 7$, 63,6 %) oli vastaushetkellä alle kolmevuotias sisarus, mikä voi kertoa, että heitä hoidettiin kotona kotihoidontuella.

Vanhemmilta tiedusteltiin myös erillisellä kysymyksellä, ovatko noin viisivuotiaan lapsen hoidon tai varhaiskasvatuksen järjestelyt muuttuneet kuluvan vuoden aikana. Tähän kysymykseen vastanneista vanhemmista hieman yli kolmannes (35,7 %) kertoi lapsen hoitojärjestelyiden muuttuneen vuoden 2020 aikana koronan seurauksena. Tulokseen tulee kuitenkin suhtautua varauksella, sillä kysymyksen yhteydessä ei määritellyt sitä, millaisia muutoksia sillä tarkoitetaan. Tämä näyttäisi johtaneen siihen, että osa vanhemmista ei ole tulkinnut esimerkiksi kevään poikkeusolojen aikaista tilapäistä poissaoloa varhaiskasvatuksesta muutokseksi lapsen hoitojärjestelyissä.

Kuvio 9. Noin viisivuotiaan hoitopolut vuoden 2020 aikana (N = 1210)

5 YHTEENVETO

Tässä Varhaiskasvatus ja koronapandemia -hankkeen vanhempien kyselyä käsittelevässä osareportissa tarkasteltiin noin viisivuotiaiden varhaiskasvatuksen ja hoidon järjestelyjä vuoden 2020 aikana kolmena eri ajankohtana. Tarkastellut aikapisteet olivat koronapoikkeusaikaa edeltänyt tammikuu 2020, koronapoikkeusaikaa kuvaava huhtikuu 2020 sekä vastaushetki, joka sijoittui 16.11.2020–15.1.2021 väliselle ajanjaksolle.

Enemmistö noin viisivuotiaista osallistui tammikuussa 2020 varhaiskasvatukseen tai avoimeen varhaiskasvatukseen

- Vain alle neljä prosenttia lapsista oli kotihoidossa osallistumatta lainkaan varhaiskasvatukseen tai avoimeen varhaiskasvatukseen
- Yleisin lapsen hoitojärjestely oli osallistua varhaiskasvatukseen kunnallisessa päiväkodissa viitenä päivänä viikossa keskimäärin 7,5 tuntia päivässä

Enemmistö lapsista jäi tilapäisesti joko lyhyt- tai pitkäaikaiselle tauolle varhaiskasvatuksesta kevään 2020 poikkeusolojen aikana

- Kolmanneksella lapsista ei hoitojärjestelyissä tapahtunut kevään 2020 poikkeusolojen aikaan mitään muutosta
- Seitsemän kymmenestä lapsesta jäi tauolle varhaiskasvatuksesta kevään 2020 poikkeusolojen aikaan
- Päiväkodin varhaiskasvatuksesta jäätiin useammin tauolle kuin perhepäivähoidosta

- Väliaikaisen tauon pituus vaihteli suuresti: keskimäärin yhtäjaksoisia poissaoloviikkoja oli 10,6 viikkoa. Viidenneksellä lapsista väliaikainen tauko vaikutti yhdistyneen kesälomaan.
- Vain harvalla lapsista yhtäjaksoisen tauon sijaan varhaiskasvatuspäivien pituutta tai määrää muutettiin
- Kahdella prosentilla varhaiskasvatuspaikka oli muuttunut poikkeusolojen aikana.

Varhaiskasvatuksessa ilman yhtäjaksoista taukoa jatkamisen yleisin perustelu oli vanhemman työ tai opiskelu.

- Vanhemman työ tai opiskelu oli melko tai erittäin tärkeä syy varhaiskasvatuksessa jatkamiselle 88,7 % lapsista kohdalla
- Muita tärkeitä syitä lapsen jatkamiselle varhaiskasvatuksessa olivat varhaiskasvatuspaikan pysyminen auki, lapsen kasvun ja oppimisen tukeminen, vanhemman oma halu lapsen käymiseen varhaiskasvatuksessa tavalliseen tapaan sekä lapsen tarve aktiiviseen toimintaan.
- Useimmin ei lainkaan tärkeäksi raportoitiin väittämät *"Käsitykseni mukaan lapsilla ei ole yhtä suurta riskiä sairastua koronaan tai levittää sitä kuin muilla ihmisillä"* ja *"Varhaiskasvatusta ei järjestetty etänä"*.

Varhaiskasvatuksesta väliaikaiselle tauolle jäämisen yleisin perustelu oli hallituksen suositus lapsen jäämisestä kotiin.

- Hallituksen antama suositus lapsen jäämisestä kotiin varhaiskasvatuksesta oli "melko tai erittäin tärkeä" syy 86,6 % lapsista kohdalla.
- Muita tärkeinä pidettyjä syitä olivat vanhemman halu pitää lapsi turvassa kotona ja varhaiskasvatuksesta annettu suositus lapsen kotiin jäämisestä.
- Useimmin "ei tärkeäksi" syyksi raportoitiin kunnan maksamat hyvitykset varhaiskasvatusmaksuista poissaolojen ajalta ja vanhempien työskentely kotona

Useimmat eri tekijät olivat yhteydessä lapsen jäämiseen tauolle varhaiskasvatuksesta.

- Päiväkodista jäätiin perhepäivähoitoa useammin tauolle

- Lapset, joilla oli sisaruksia, jäivät useammin tauolle kuin lapset, joilla ei sisaruksia ollut
- Ylemmän korkeakoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset jäivät useammin tauolle varhaiskasvatuksesta – ammattikoulututkinnon suorittaneiden vanhempien lapset jatkoivat muita useammin varhaiskasvatuksessa ilman taukoa.
- Kun vanhempi oli työtön tai työskenteli enimmäkseen tai ainoastaan etänä, oli lapsi todennäköisemmin tauolla varhaiskasvatuksesta kuin vanhemman työskennellessä työpaikallaan.
- Koronavirustartuntojen ilmaantuvuusluvun ollessa 25 tai yli, oli lapsille muita todennäköisempää jäädä tauolle varhaiskasvatuksesta. Sen sijaan 10–24 ilmaantuvuusluvun kunnissa jatkettiin muita useammin varhaiskasvatuksessa ilman taukoa.

Enemmistöllä noin viisivuotiaista hoitojärjestelyt olivat samat tai lähes samat vastaushetkellä (16.11.2020–15.1.2021) kuin tammikuussa 2021.

- Reilulla viidenneksellä hoitojärjestelyt olivat erilaiset vastaushetkellä kuin tammikuussa 2020.
- Enemmistö lapsista osallistui vastaushetkellä varhaiskasvatukseen tai esiopetukseen: vain vajaa kaksi prosenttia ei osallistunut mihinkään varhaiskasvatuksen tai avoimen varhaiskasvatuksen toimintaan.
- Yleisin sekä varhaiskasvatuksen että esiopetuksen järjestämispaikka oli kunnallinen päiväkotit. Suurin osa (85,5 %) esiopetusikäisistä osallistui esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen
- Varhaiskasvatukseen osallistuttiin vastaushetkellä tammikuun 2020 tavoin tyypillisimmin viitenä päivänä viikossa keskimäärin 7,5 tuntia päivässä.

Karkeasti jaotellen vuoden 2020 aikana lapsilla oli 10 erilaista hoitopolkua.

- Yleisin hoitopolku oli olla tammikuussa varhaiskasvatuksessa, jäädä poikkeusolojen aikaan tauolle varhaiskasvatuksesta ja osallistua varhaiskasvatukseen jälleen vastaushetkellä.
- Vain alle prosentti lapsista oli jäänyt tauolle kevään poikkeusolojen aikaan ja oli vastaushetkellä varhaiskasvatuksen sijaan kotihoidossa.

Lähteet

- Fjällström, S. 2018. "Semmonen kevyempi vaihtoehto": diskurssianalyttinen tutkimus muun varhaiskasvatuksen merkityksestä kuntien varhaiskasvatuspalveluna. Kasvatustieteiden pro gradu tutkielma. Tampereen yliopisto. Saatavilla <https://trepo.tuni.fi/handle/10024/104374>
- Kauppinen, A. & Alasuutari M. 2018. Esiopetusvuoden palvelukokonaisuudet lasten hyvinvoinnin ja yhdenvertaisuuden näkökulmista. *Journal of Early Childhood Education Research* 7(1), 147–169.
- Kyllönen, M., Liljeström, A., Sundell, T. & Tahvanainen, R. 2020. Varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen tilannekuvakysely VK16. Aluehallintovirasto 21.4.2020.
- Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedote 10.3.2020. 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu jatkuu – mukana ennätysmäärä kuntia. Valtioneuvosto. Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/-/1410845/5-vuotiaiden-maksuttoman-varhaiskasvatuksen-kokeilu-jatkuu-mukana-ennatysmaara-kuntia> [Viitattu 29.4.2021]
- Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2021. Kaksivuotinen esiopetuksen kokeilu 2021–2024. Esite 2/2021. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021041210116>
- Perusopetuslaki 628/1998. <https://finlex.fi/fi/laki/smur/1998/19980628>
- Saranko, L., Alasuutari, M., & Sulkanen, M. 2021. Varhaiskasvatuspalvelut koronapandemian aikana. *Jyu Reports 2*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-8614-8>
- Siippainen, A., Paananen, M., Metsämuuronen, J., Repo, L., Sarkkinen, T., Alasuutari, M., Koivisto, P., Saarikallio-Torp, M. & Kirjavainen, T. 2020. Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuskokeilun arvioinnin toinen vaihe: Varhaiskasvatukseen osallistuminen, kokeilun kustannukset ja järjestäminen. Julkaisut 14:2020. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Saatavilla https://karvi.fi/app/uploads/2020/09/KARVI_1420.pdf
- Siippainen, A., Repo, L., Metsämuuronen, J., Kivistö, A., Alasuutari, M., Koivisto, P. & Saarikallio-Torp, M. 2019. Viisivuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilun ensimmäisen vaiheen arviointi. Varhaiskasvatukseen osallistuminen ja kokeilun järjestäminen. Julkaistu 16:2019. Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Saatavilla https://karvi.fi/app/uploads/2019/09/KARVI_1619.pdf

- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) 2021. Toimintasuunnitelma covid-19-epidemian hillinnän hybridistrategian toteuttamiseen tammi-touku-kuussa 2021. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2021: 1. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8447-9>
- Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) 2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. Tiedote 140/2020. Saatavilla <https://stm.fi/-//10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeus-oloissa-koronavirustilanteen-vuoksi>
- Sulkanen, M., Alasuutari, M., Närvi, J. & Lammi-Taskula, J. 2021. Lapsiperheiden hyvinvointi koronapandemian aikana. Osaraportti 1: Aineistonkeruu, metodit ja tutkittavat. Jyu Reports 3. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.
- Sulkanen, M., Närvi, J., Kuusiholma, J., Lammi-Taskula, J., Räikkönen, E. & Alasuutari, M. (2020) Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut neljävuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2019 perustulokset. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). Työpaperi 28/2020. Helsinki. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-538-4>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2018. Varhaiskasvatus 2017. Tilastoraportti 32/2018. Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2018100937865>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2020. Varhaiskasvatus 2019. Tilastoraportti 33/2020. Saatavilla <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020092976135>
- Valmiuslaki 1552/2011. Saatavilla <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20111552>
- Valtioneuvosto (2020a). Hallituksen linjaamat toimenpiteet. Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/documents/10616/21411573/Hallituksen+linjaamat+toimet+1603.pdf/887504b5-4969-aa37-541e645e3390f6fc/Hallituksen+linjaamat+toimet+1603.pdf/Hallituksen+linjaamat+toimet+1603.pdf>
- Valtioneuvosto (2020b). Usein kysytyt kysymykset. Miten esiopetusta järjestetään poikkeuksellisten opetusjärjestelyiden aikana? Saatavilla <https://valtioneuvosto.fi/tietoa-koronaviruksesta/usein-kysytyt-kysymykset#varhaiskasvatus> Luettu 5.1.2021

Valtioneuvoston asetus (191/2020). Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksen sekä opetuksen ja koulutuksen järjestämisvelvollisuutta koskevista väliaikaisista rajoituksista. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/smur/2020/20200191>

Varhaiskasvatuslaki 540/2018. Saatavilla <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>

LIITETAULUKOT

Liitetaulukko 1. Varhaiskasvatuksesta huhtikuussa 2020 tauolle jäämisen yhteys lapsen ja vanhemman terveydentilaan sekä lapsen tuen tarpeeseen

	N	Noin viisivuotiaat lapset		p-arvo
		Jäi tauolle %	Ei jäänyt tauolle %	
Lapsen terveydentila	1493			,405
Erittäin heikko/ heikko / keskinkertainen	23	78,3	21,7	
Hyvä / erittäin hyvä	1470	70,3	29,7	
Lapsen tuentarpeisuus	1495			,866
Ei	1235	70,5	29,5	
Kyllä	260	70,0	30,0	
Vastaajan terveydentila	1487			,851
Erittäin heikko/ heikko	48	70,8	29,2	
Keskinkertainen	234	71,8	28,2	
Hyvä/ erittäin hyvä	1205	70,0	30,0	

Kirjoittajat

Mimmu Sulkanen, KM, projektitutkija, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto, ORCID ID: 0000-0002-6203-4850

Maarit Alasuutari, Dos., PsT, professori, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto, ORCID ID: 0000-0002-4881-632X

Lotta Saranko, KM, projektitutkija, Kasvatustieteiden laitos, Jyväskylän yliopisto, ORCID ID: 0000-0002-7237-0081